

In dit nummer vindt men een interessant artikel over de moderne Locomotieven, met zeer veel foto's. —
De nieuwste Heerenmode. — Baron Gevers in Den Haag.

No. 44
(18)
1 MEI
1918
AFZONDER-
LIJKE
NUMMERS
15 CENT

Panorama

GEÏLLUSTREERD WEEKBLAD

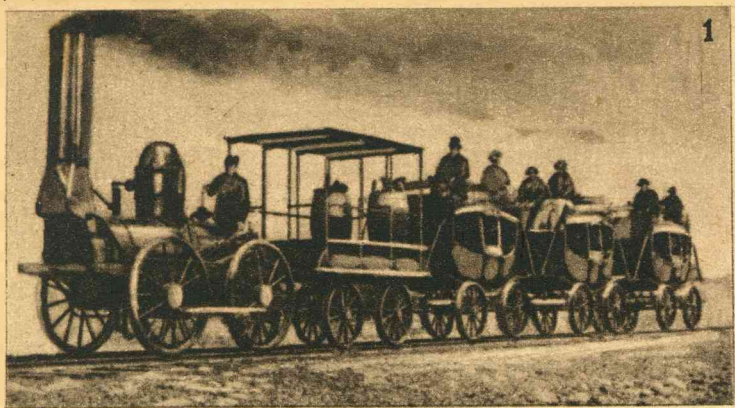
A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERS MAATSCHAPPIJ LEIDEN

PRIJS
PER
KWARTAAL
f1.50
plus 10 %
tijdelijken toeslag

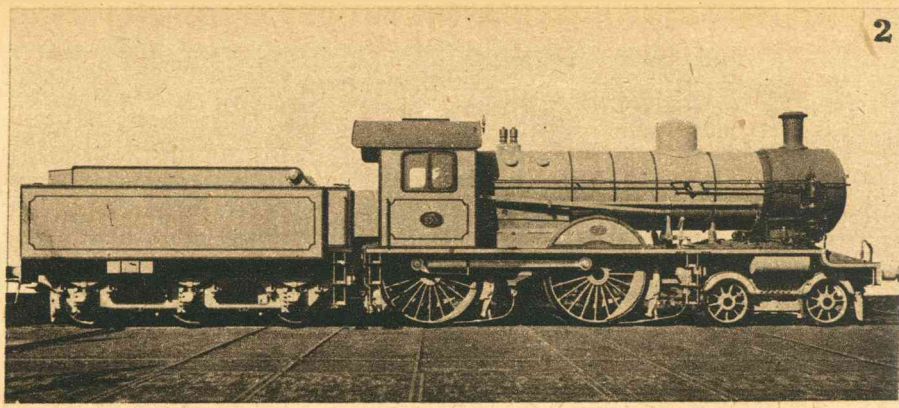
De Chineezers aan het Westfront.

Kijkje in een kamp van Chineesche arbeiders, die toegevoegd zijn aan de Britsche strijdkrachten in Frankrijk: Een Chinees laat zijn haar knippen, daar er in het kamp een feestje op handen is.

1

De Mo- derne Loco- motief

2

Bijna 100 jaar geleden gilde voor het eerst de stoomfluit van een locomotief door de lucht; dat de primitieve machines heel wat van onze moderne locomotieven verschillen is vanzelfsprekend. Steeds worden de eischen van het verkeer hooger; snelheden worden op gevoerd en dit maakt, zoowel voor het personen- als goederenvervoer, het in dienst stellen van steeds zwaardere

nog een vierde loopas aan te brengen. (het z. g. Pacific type).

In fig. 5 zien wij een moderne zware Amerikaansche snel-trein locomotief zooals die o. a. gebruikt worden op het traject New-York Chicago en omgekeerd, (voor zoover het nog niet geëlectriceerd is). Men lette op de buitengewoon groote drijfwielen voor dit type locomotief; meestal zijn de drijfwielen bij het Pacific type veel kleiner.

hooge snelheid, maar wel op het vervoeren van een groot gewicht. Het is weer speciaal in Amerika dat men zich toegelegd heeft op den bouw van reusachtige goederentrein-locomotieven; de gesteldheid van het land met de vele bergen maakte van begin af aan het bouwen van krachtige machines noodzakelijk. Waterwegen ontbreken daarginds, tenminste voor zoover het de richting Oost-West en omgekeerd betreft, bijna geheel en dus zijn de groote industrieele centra in het Costen, wat de levensmiddelen-voorziening betreft, evenals omgekeerd Californië voor de voorziening van industrieproducten, geheel van de spoorwegen (de z. g. Pacific Railways) afhankelijk. Indien men nu nog weet dat de reis New-York—San-Francisco in een sneltrein ruim vier dagen en vier nachten duurt, behoeft het geen betoog, dat indien men er de goederen op Europeesche wijze vervoerde, dit traject van kust tot kust zeker minstens van vier tot zes weken voor een goederentrein zou vorderen.

Men heeft het geprobeerd met allerlei soorten machines, eerst met een locomotief met drie gekoppelde assen. Dit soort voldeed echter niet weshalve men er toe overging machines met vier gekoppelde assen te bouwen, (gewicht dezer machines circa 260 ton, zie fig. 6,) daarna met vijf. Daar het niet wel doenlijk is een nog grooter aantal assen aaneen te koppelen ging men er toe over de z. g. Mallet machine te bouwen, d. z. als het ware twee of meer locomotieven aaneen gebouwd. In fig. 7. vindt men een 2×3 assen gekoppelde machine afgebeeld. Soms worden deze machines met een dubbel ketel gebouwd. De verbinding tusschen de beide ketelhelften wordt dan door een buigzame stof gevormd. Men heeft dan in werkelijkheid twee machines in één; het groote voordeel is dat deze locomotieven scherpe bochten kunnen maken. In California worden deze Mallet-machines veelal met olie gestookt, in Rusland met hout.

Fig 8. toont hetzelfde systeem met 2×4 assen gekoppeld.

In fig 9. zien we de Matt. H. Shay afgebeeld, de grootste locomotief der wereld; dienstgewicht circa 400 ton, 3×4 assen gekoppeld, trekkracht 72.000 KG. Dit wonder van mo-

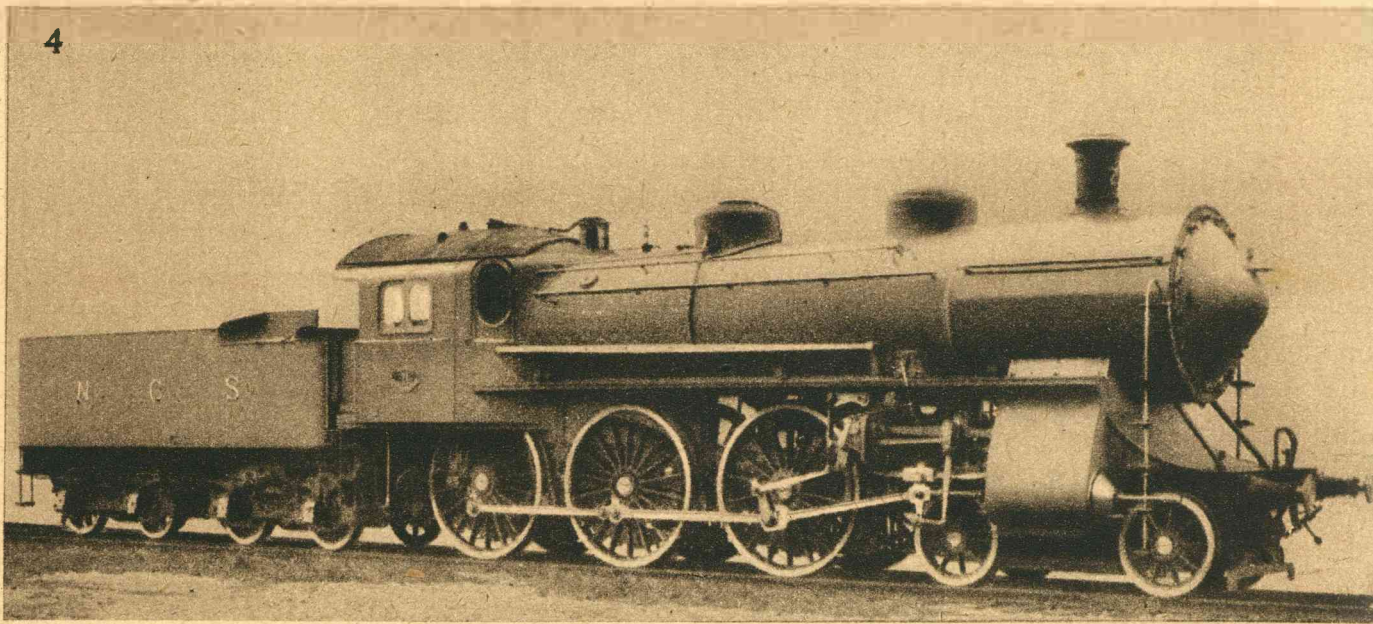
machines noodzakelijk. In het begin dezer eeuw is men er verder toe overgegaan de nieuwe locomotieven algemeen te voorzien van oververhitte stoom, terwijl ook de elektrische locomotief (en wel voornamelijk in Amerika) haar intrede heeft gedaan.

Fig. 1. stelt een ouderwetsche locomotief met trein voor; dit om het verschil met onze tegenwoordige treinen eens te laten zien. Men ziet uit de foto, dat de twee drijfwielen met elkander verbonden zijn; dit systeem (twee assen gekoppeld) vindt men in ons land o. a. bij alle sneltreinlocomotieven der H. S. M. (zie fig. 2). In Engeland is men er daarna toe overgegaan om achter de twee gekoppelde drijfassen onder de plaats van den machinist nog een loopas aan te brengen; zulks om het mogelijk te maken de vuurkist groter en dieper te kunnen bouwen.

Voor de tegenwoordige zware sneltreinen is echter ook dit type niet geschikt wegens het vrij geringe adhaesie-gewicht (dit is dat deel van het totaalgewicht der machines hetwelk op de drijfassen drukt en dus bij het aanzetten als „wrijvings”-gewicht dienst doet), waarom men overging tot het bouwen van met drie assen gekoppelde sneltreinlocomotieven, zooals wij er in fig. 3 een zien, gebouwd door „Werkspoor” te Amsterdam voor de Mij. tot Expl. van Staatsspoorwegen. In fig. 4 zien wij een afbeelding van een locomotief der Ned. Centraal Spoorweg Mij. Dienstgewicht ca. 125 ton, maximum snelheid met trein ca. 115 KM. per uur. De eerste machine is een Engelsch systeem (met laagliggende ketel) terwijl de tweede machine met haar hoogliggenden ketel van Amerikaansch systeem is.

In Amerika is men er reeds toe overgegaan, met het oog op de buitengewoon zware luxe treinen, welke gewoonlijk circa 700 ton wegen, om achter de drie gekoppelde drijfassen

Deze buitengewoon zware machines, welke circa 225 ton wegen, zijn in staat een trein van 700 ton met een snelheid van 120 K.M. per uur te vervoeren. Dergelijke groote locomotieven vindt men in Europa bijna niet; alleen de Nord spoorweg in Frankrijk gebruikt voor het traject Calais- Parijs en omgekeerd zeer zware locomotieven. Ook

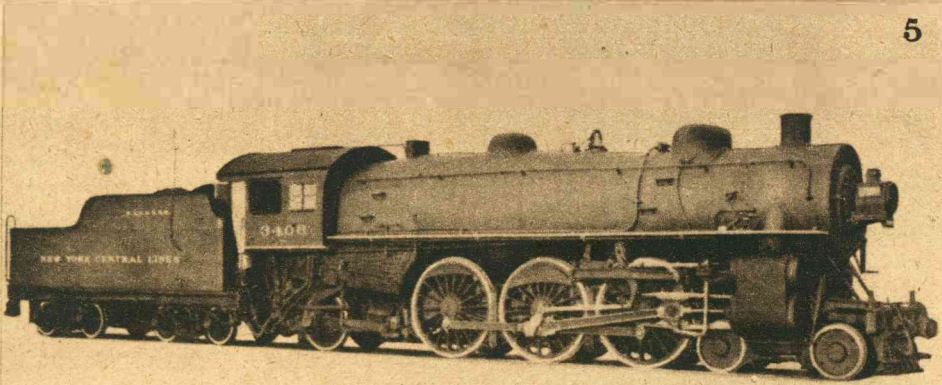

4

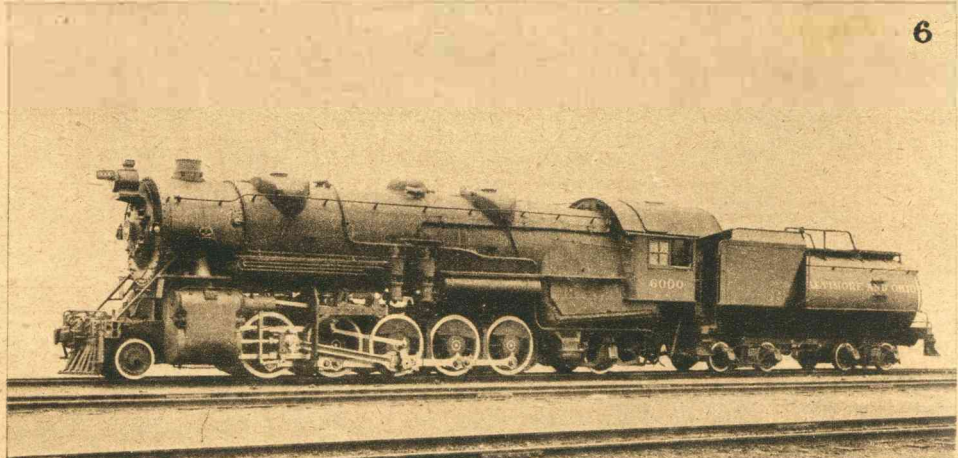
Engeland en Duitschland zijn in de laatste jaren niet achter gebleven.

De goederentrein-locomotief is uit den aard der zaak nog veel grooter; hier komt het niet aan op het bereiken van

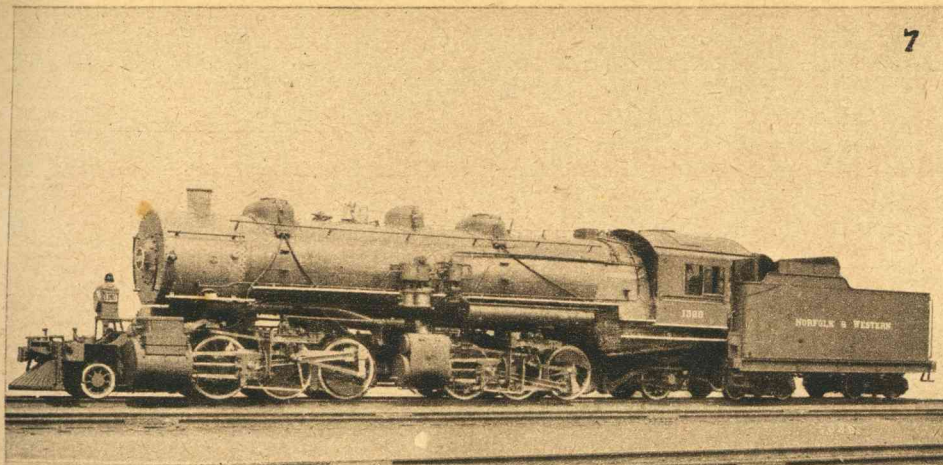
derne techniek is in staat een trein van 640 groote goederenwagens met een gewicht van 42.000.000 Kilogram te trekken; deze trein zou $7\frac{1}{2}$ KM. lang zijn. In de practijk is deze prestatie nog niet voorgekomen. Wel werd een

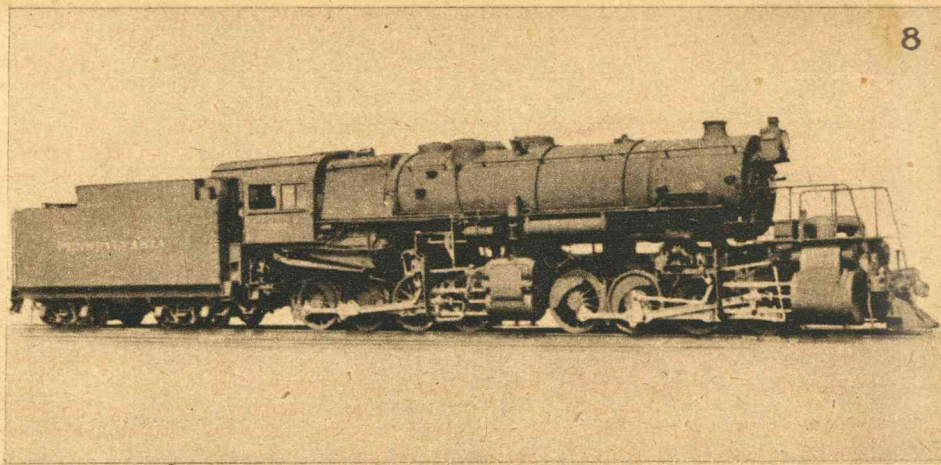
5

6

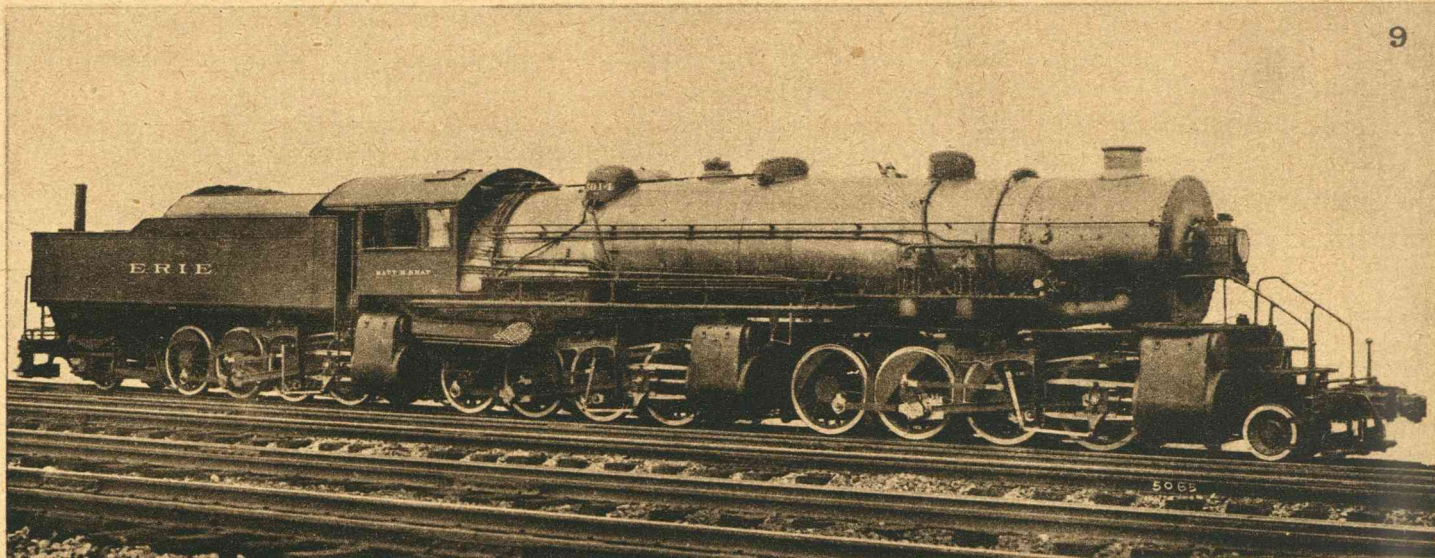
7

8

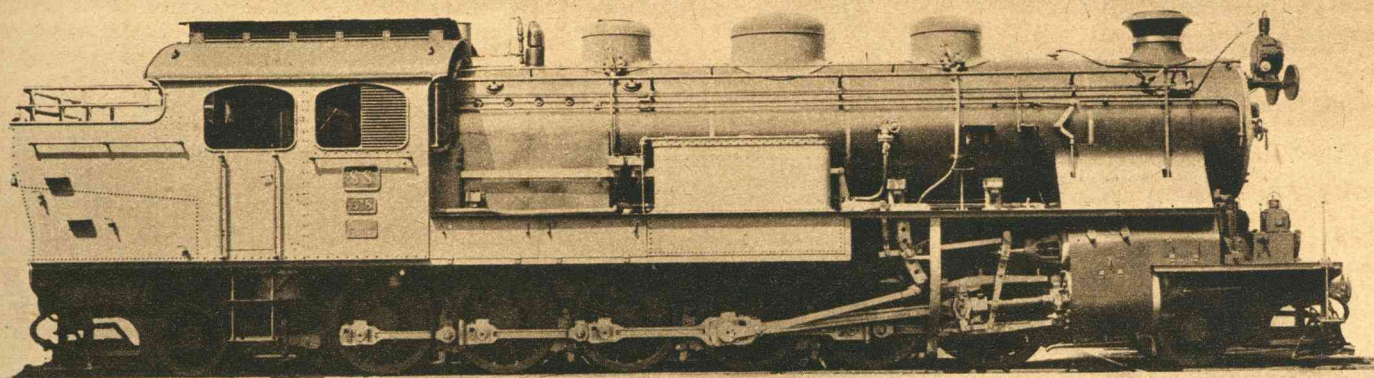
trein van 250 beladen wagens met een snelheid van 25 KM. per uur voortbewogen. Deze locomotief is eigendom van de Eric Spoorweg Maatschappij en geeft wel een idee van wat men in Amerika op dit gebied presteert. In ons land heeft men zich niet toegelegd op het bouwen van zware goederentrein-machines daar het goederenvervoer door de groote concurrentie der binnen-scheepvaart en door het vrijwel geheel ontbreken eener groote industrie zich nooit sterk ontwikkeld heeft. Toch heeft men in den tegenwoordigen tijd vooral van Limburg zware kolentreinen te vervoeren en gebruikt de Staatsspoor hiervoor tender-locomotieven met vier gekoppelde assen.

In Indië daarentegen, waar veel bergen zijn en waar het verkeer te water ontbreekt, worden wel groote machines gebouwd (zie fig. 9). Deze locomotief werd door de „Werkspoor" te Amsterdam gebouwd. Zijn de vervoersvoorwaarden nog moeilijker, zooals in

9

10

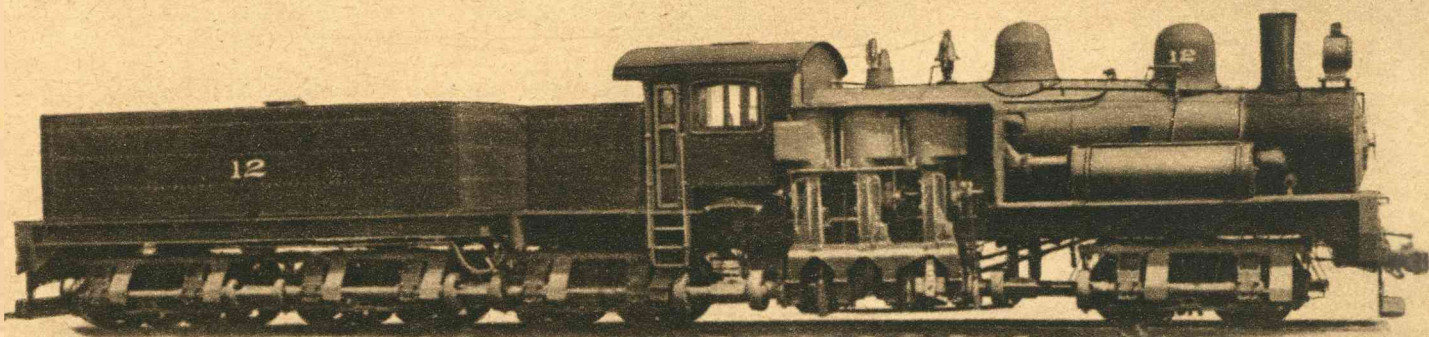

citeit voordeliger is. Anders is het echter in ons land; wij hebben geen watervallen en zijn dus gedwongen electriciteit door steenkool op te wekken. Daar nu een elektrische spoorweg steeds onder stroom gehouden moet worden m. a. w. dat steeds de dynamo's moeten door-draaien, is het duidelijk dat elektrische tractie alleen bij een druk verkeer voordeel op kan leveren. Een voorbeeld zien wij in het elektrische spoor Rotterdam—'s Hage, en omgekeerd. Hier gebruikt men het motorwagen-systeem en zijn de motoren onder den wagen gelegen. Voor groote afstanden is dit systeem echter niet geschikt en men is er daarom in Amerika toe overgegaan elektrische locomotieven te bouwen. In fig. 12 zien wij een locomotief, welke in en nabij de New-Yorksche stations (in welke geen stoomlocomotieven mogen komen) gebruikt wordt. Ten slotte geven wij in fig. 13 een foto van een locomotief voor smalspoor welke op het Westelijk oorlogstoonel voor het vervoer van munitie gebruikt wordt.

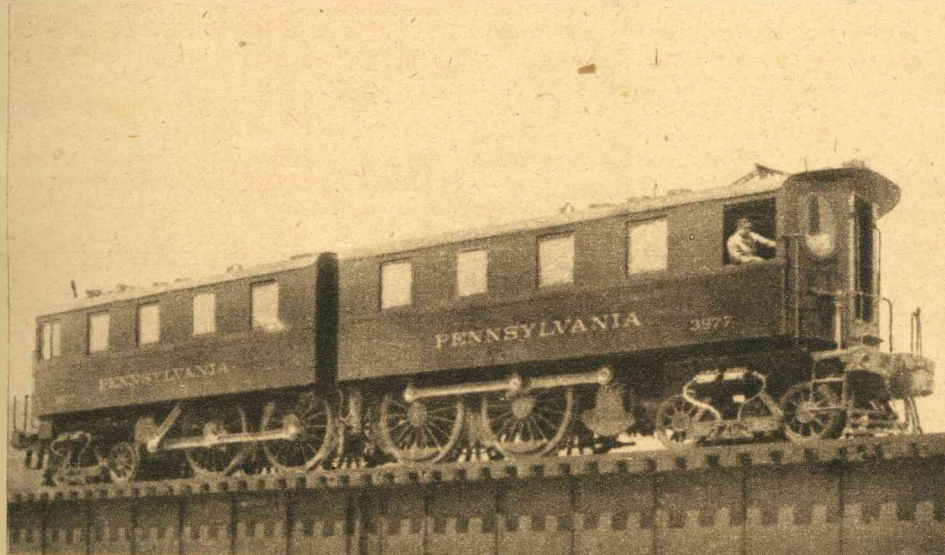
berglanden, dan wordt de tandrad-locomotief gebruikt of maakt men gebruik van de in fig. 11 afgebeelde locomotief. Dit systeem, hetwelk hoofdzakelijk in Noord- en Zuid-Amerika toepassing vindt, maakt het door middel van de op zijde van den ketel geplaatste cylinders, waardoor alle wielen van locomotief en tender drijfwielen geworden zijn, mogelijk, zware treinen tegen steile hellingen te vervoeren.

Zooals bekend mag worden verondersteld is een elektrische exploitatie van een spoorweg niet altijd mogelijk. Heeft men waterkracht ter beschikking, zooals bijv. in Zweden, Zwitserland, Noord-Italië en Amerika, dan kost de opwekking van den elektrischen stroom bijna niets; daar behoeft men dus niet precies toe te zien of stoom of electri-

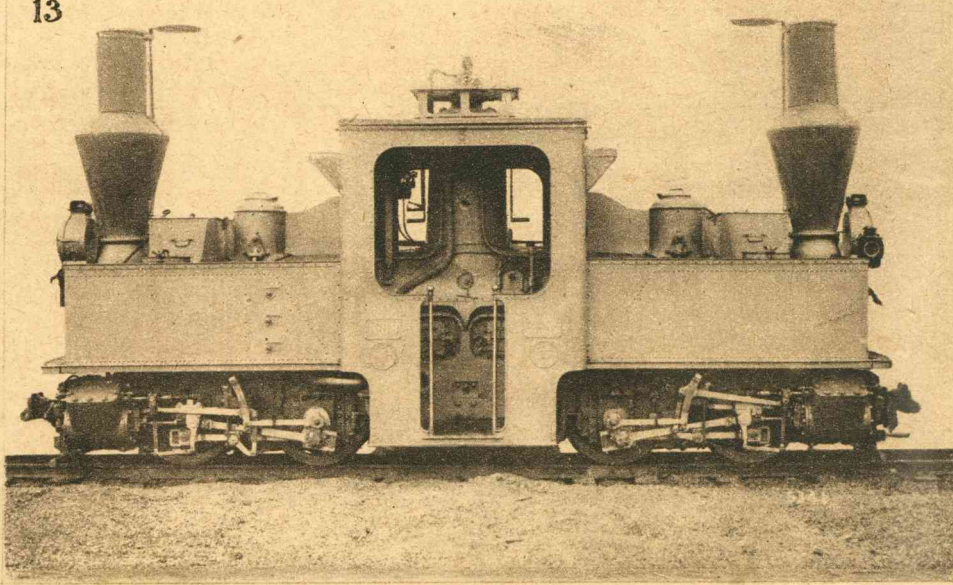
11

12

13

HET LUXE-VROUWTJE

DOOR GEORGETTE WARD.

Ik had net een sigaret opgestoken, ik had net mijn beenen heel lui gestrekt, en was van plan me nog even behaaglijk te gaan voelen. Voor ik er in Leiden uitmoest, toen ik een hand aan de coupédeur hoorde rukken. Ik wist bij intuïtie, dat het een vrouwehand was, diè alleen rukken zoo driftig en zonder succes. Ik was al opgesprongen, want er is geen man ter wereld, die een vrouwehand toestaat een coupédeur te mishandelen, of het zou misschien een nurksche Conducteur moeten zijn. En zelfs die zijn gevoelig voor een fooi uit — een vrouwehand. Ik liet het raampje zakken en riep: „Past u op.” Maar dat deed ik alleen om even een overzicht van het geheel te krijgen. Toen deed ik het portier open.

Ze zat tegenover me. Ze droeg een bontmantel, en zoo'n hoogen, zijden koetsiersdop. Van haar gezicht kwam niet veel te zien, maar wat er overschoot tusschen hoedrand en bont, was heel aardig. Mijn Moeder zegt, dat ik een vrouw al aardig vind, zelfs met zomersproeten en een scheeve neus, maar Moeder is jaloersch en dus bevooroordeeld.

De trein reed weg en ik nam mijn krant op, voor den vorm natuurlijk, toen ze haar kin hief uit het bonten omhulsel, en even zacht door haar lippen blies, alsof ze het warm had. Ik veerde direct overeind, vroeg of ze het raampje open wilde.

„Heel graag mijnheer.”

Ik opende het raampje. Ze drukte direct haar kin weer weg in al het bont, en ik moest even denken aan de cache-nez, die we als jongens droegen, die Moeder me zorgvuldig omknoopte, voor ik het huis uitging, en die al in mijn boekentas zwierf, eer ik den hoek van de straat om was.

Ik zon op een onderwerp van gesprek, maar wist niets anders te bedenken, dan de tamelijk malle vraag: „U zult het zeker wel niet prettig vinden in een rookcoupé.” En ik werd wrevelig, als ik dacht, hoe Moeder zeggen kon: „Een jong meisje, dat comme-il-faut is, reist altijd dames.” Maar Moeder had middeleeuwsche opvattingen, en — zij was op het nippertje geweest. Ik was verlicht, toen ik haar hoorde zeggen: „'t Is een mooie dag voor December.”

„Ja, ja,” zei ik haastig, „n bijzonder mooie dag. 'n Pracht-dag. U houdt zeker veel van de natuur?”

„O ja, dat wel. Maar 'k zie er zoo weinig van. Ik woon in Amsterdam en dus u begrijpt. . . .”

„Maar dan is er toch nog wel natuur te genieten,” zei ik ijverig. „Per fiets of met een boot. Of loopende desnoods. Of houdt u niet van wandelen?”

„Ik kan niet wandelen,” verklaarde ze. „Ik tax altijd.”

„O, juist,” deed ik bête. Ik plukte aan mijn bovenlip. 'n Vrouw, die altijd taxte was toch wel iets bijzonders, dat zou Moeder me zelfs moeten toegeven.

„'t Eenige, waarvan ik nog wel houd, is paardrijden,” zei ze. „Zoo'n ochtendritje in 't park is aardig.”

„Ja, dat is wel groot-steedsch,” begon ik.

„'t Is luxe,” viel ze me in de rede. Haar kin dook op uit het bont, verzakte er dan weer in, terwijl haar hoedrand een schaduw over haar oogen wierp. Ik stelde me even mijn nichtje Mary voor met haar bonten muts op één oor. Wat was Mary toch nog een kind, vergeleken bij deze vrouw. Ik had tot nog toe eigenlijk alleen met kinderen omgegaan.

„Ik houd over het algemeen niet van treingesprekken,” begon ze weer. „Ze zijn zoo banaal.”

Er kwam een prop in mijn hoofd. Waar zou ik over kunnen spreken. Voetbalwedstrijd H. F. C. — Haarlem, daar wist ik alles van, en 't was niet banaal, als je er maar aardig over converseeren kon. Doch zij sprak al weer: „Vindt u reizen tweede klasse ook niet verschrikkelijk?”

„Gewoon. 't Zelfde als eerste,” veronderstelde ik. — „n Beetje drukker misschien.” — „Hè me-ner. En al die handelsreizigers in zoo'n tweede klas, en dat burgerlijke gedoe — ontzettend! En derde klas zou 'k heelemaal niet kunnen reizen. Dat lijkt me zoo vreeselijk...”

„'t Is juist moppig,” begon ik uit te leggen. „Als ik met vrienden uitga, reis ik altijd derde. Je maakt dan soms zulke aardige menschen mee, echte leuke types.”

„'t Kan me niet bekoren,” zei ze. „In 't geheel niet.” Ze speelde met een klein dingsigheide, dat een taschje verbeeldde, en sloeg de maat, die de trein knorrend aangaf, met een hooge fluweelen hak mee. De zon buiten was weggescholen en over de lage landen kwamen de eerste sneeuw-

vlokken dwarrelen. Ik deed het raampje weer dicht, voor-spelde slecht weer.

Ze trok behaaglijk den mantel dicht om zich heen. „Hè, als ik er nu aan denk, dat ik aanstonds thuis kom. Zâlig. Mijn Moeder heeft een goddelijk huis, we wonen samen. En dan brandt zoo'n heerlijk houtvuur op mijn kamer. . . . Moeder plaagt me altijd en zegt, dat ik zoo'n luxevrouw-tje ben.”

Ik stelde me voor, hoe ze zich zou uitstrekken, dicht bij het vuur, en ik wenschte opeens, dat ik toch beter haar gezicht kon zien. Maar toen drong schok tot me we dicht bij waren. Leiden. Wat rig.

voel-zelf — nog jong en toe als

de ik ik ben en doe af een manlijke

FREDERIK II VON ANHALT. †

De op 21 April l.l. overleden Hertog II von Anhalt, wiens portret wij hierboven geven, heeft geen kinderen, zoodat de troonsopvolging overgaat op zijn oudsten broer, den in 1861 geboren Prins Eduard.

bakvisch — stelde ik me voor: „Van den Fels uit Leiden.” Ze lachte: „Ik ben Marguërite Lange,” zei ze. Toen stopte de trein. De conducteur riep hatelijk: „Leiden — Leiden —” en ik lichtte mijn hoed, vergat mijn krant, lichtte nog eens mijn hoed, en stond tegenover Moeder en mijn nichtje Mary, die me kwamen halen.

Ik vond Mary in haar sluike regenjas een kwajongen.

Twee maanden later zat ik met een vriend in een van de

Opeens draaide zij zich om en keek in mijn richting; onwillekeurig trok ik mijn hoofd wat terug, en ze zag me niet. Toen vroeg ik:

„Frits, zeg, ken jij dat meisje, daar vlak bij het orkest, nee, niet direct kijken, ze is in 't zwart fluweel, en ze zit met den rug naar ons toe. Als je net doet, of je naar 't strijkje kijkt, zie je haar misschien wel.”

„Gretha Lange? Ken je die?” — „Nee. . . .”

„Bekend genoeg anders.”

„Hoe bekend.” — „Idioot,” zei Frits.

We rookten een heelen tijd zwijgend door en ik dronk mijn derden borrel. — Dien avond sprak ik af met Frits, dat ik de volgende week, als ik weer in Amsterdam was, met hem mee zou gaan naar haar huis. „Dan vragen we haar, of ze met ons ergens gaat eten, daar is ze altijd wel voor te vinden,” zei Frits. En toen ik zat in den trein naar Leiden, knarsten de wielen: Luxe-vrouw-tje. . . .

Het was een week later. We stonden voor haar huis in een eentonige, sombere straat. Een man met een karschreuwde ventend zijn waar, een paar kinderen speelden in den hoek van een stoepje, en in de verte zeurde een draaiorgel lijzig een revue-deuntje. De straat was zoo troosteloos, dat ik onwillekeurig rilde. Daar woonde ze.

Waarom ik haar eigenlijk nóg wilde zien — ik wist het niet. Omdat ik sentimenteel genoeg was te denken dat ik eenigen invloed kon hebben — ten goede? Ik was twintig jaar en Moeder zei, dat ik overdreven principes had. . . .

Frits belde aan een van de vijandig-strakke huizen, twee hoog. We wachtten lang voor er opengetrokken werd. Toen riep een stem, en 't was dezelfde stem uit den trein — maar beslist grof klonk ze nu en schreeuwerig langs de holle trappen: „Wie daar?” — „Ben je 't zelf Gretha?” Frits Radium. „'k Heb een vriend bij me. We zullen maar boven komen hè?”

„Ja, maar. . . 'k Zie er uit als een beest.”

„Hindert niet,” schreeuwde Frits. — Boven aan de trap stond ze — in een slordige, grijze ochtendjas met verwarde haren, die haastig gedraaid waren in een kleine wrong.

„'k Sliep net,” gaapte ze. „Bonjour, hoe gaat het? Wie heb je bij je?” Toen zag ze mij. En even kroop een lichte kleur over haar gezicht, dat grauw en ongewasschen leek. Maar ze liet in het midden of ze me kende of niet. In een kamer, waar een groen trijpen stoel vloekte naast een vaal-roode canapé, waar sigareteindjes op tafel lagen en asch op den vloer, waar een kale plant armelijk in een hoek leunde naast een vuile waschtafel, liet ze ons. Een kat lag op de canapé te slapen, ze greep ernaar, rolde het dier om haar hals, vleide: „Geef vrouw-tje een kopje, toe dan zoet poese-beestje. Kom, wees nou es lief. Geef zoentjes,” om het dan weg te gooien: „Vooruit snotneus, denk erom hoor, as ik je nog 'es zie. Denk erom.” — Toen stond ze voor ons, de handen in de zakken van haar ochtendjas.

„En wat woy jullie?” — „Ga je mee eten vanavond?”

„Ja, da's goed. Maar een beetje leuk hoor. Dan kleed ik me extra aan.”

Toen ze zich in de alkoof, die met een scheefhangend gordijn afgesloten was, kleedde, kwam haar vriendin thuis, het meisje met de valsche-rose wangetjes en de onrustige

oogen. Ik zat in den hoek bij het raam, ik rookte sigaret na sigaret, en ik vermeed het Frits aan te zien. Tot die bromde aan mijn oor: „Zeg niets liefs tegen Marietje vanavond, want dan is Gretha niet te genieten. En als ze een keer begint, berg je dan.”

Uit de alkoof klonk haar stem, en af en toe vingen we brokstukken op: „Leg nou niet te jengelen. Vooruit, schiet op suffert. Stom-mert, ga weg.”

„Die Rie kan haar plezier ook wel op,” bromde Frits weer. „Je wou toen dien avond niet hooren, maar 't is een tang hoor, die Gretha. 'k Ben blij, dat je haar nog even zoo'n beetje meemaakt. Zeg,” riep hij dan, „Rie gaat ook mee natuurlijk!”

„Hè jasses, waarom nou?” gilte Gretha terug.

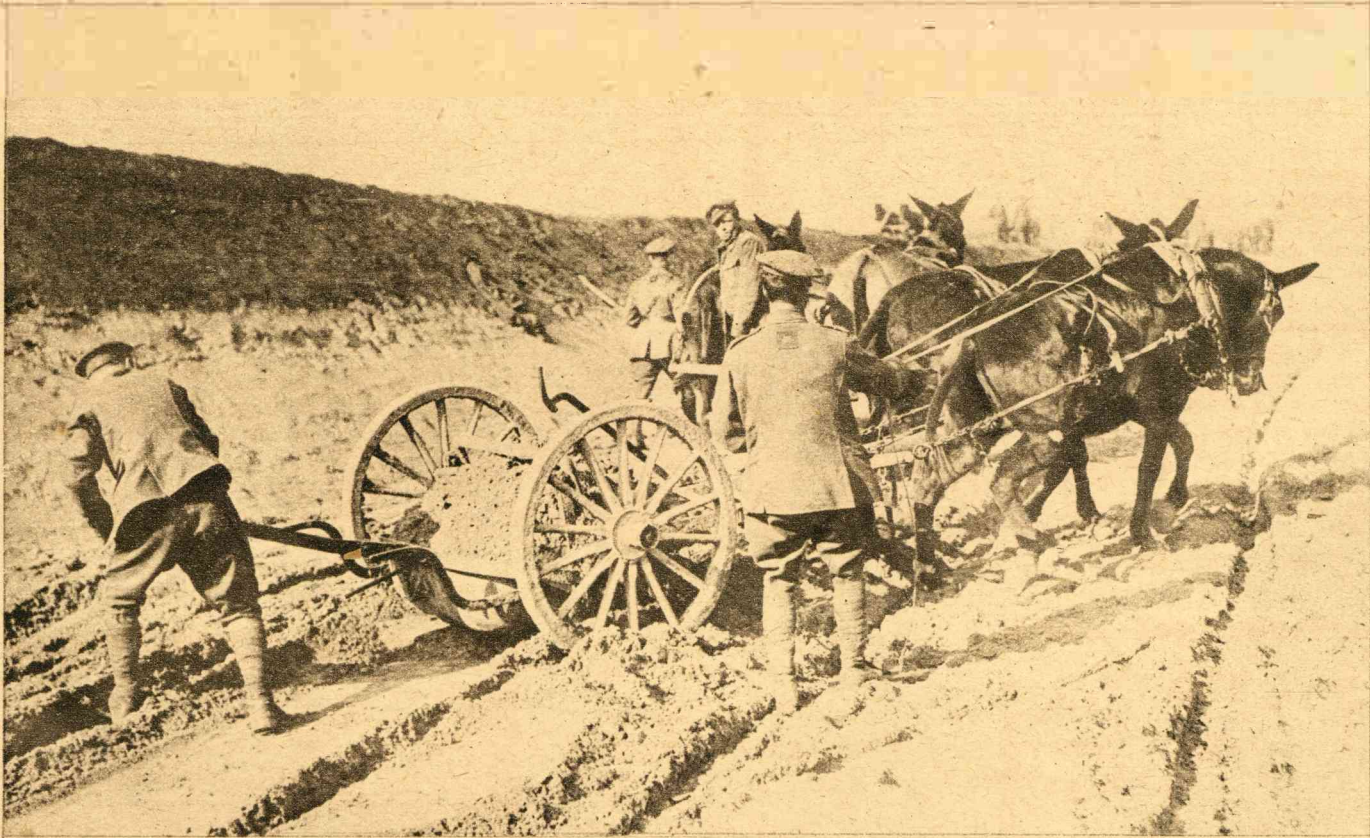
„'t Is toch gezelliger met z'n vieren.”

„Ik kan niet vanavond,” klonk Rie's

stem zeldzaam dof. We zagen haar ook niet meer, toen we weggingen.

En zoo zat ze alleen tegenover ons, in haar bontmantel, het voorhoofdhaar gefriseerd. De Engelsche liedjes van het strijkje zong ze mee — een eersten regel, soms een tweeden, en dan verder neuriënd met druk getrommel van haar beringde handen op de tafel. Ik wist zoo zeker, alsof ze het me gezegd had, dat ze zich interessant voelde, omdat ze Engelsch zong. . . .

Den volgende avond zat Mary aan tafel tegenover me — en vreemd — ze leek geen kwajongen meer.

AAN HET WESTFRONT.

Het maken van wegen achter de Engelsche linie. De aarde wordt machinaal opgescheept.

Amsterdamsche Bodega's. 't Liep tegen vijven. Een prikkelende sigarettengeur hing om ons en er was een prettig geroezemoes van stemmen. Toen was het, dat ik haar weer zag — het luxevrouw-tje. Ze zat in een hoekje bij het orkest en met den rug naar me toe, maar ik herkende haar opstaanden bontkraag en den koetsiersdop, en de houding van haar hoofd. Ze sprak met een meisje, dat heel blond leek met eigenaardige hel-rose wangetjes, en onrustige oogen, die zoekend door de zaal zwierven. Hoe kon ze hier zitten, dacht ik, met dat vreemde kind tegenover zich. Ik liet mijn sigaret uitgaan, en ik wist niet, wat het strijkje, dat met zijn Tsiganemuziek mee-roezemoesde, toch speelde.

„HET GEHEIM VAN DEN KOFFER“.

Hierboven brengen wij onzen lezers een mooie (verkleinde) foto uit „De Film-wereld“, het blad gewijd aan de belangen van de bioscoop en haar bezoekers. De abonnementsprijs van dit nog wel jonge, doch reeds zeer gewaardeerde blad bedraagt slechts f 2.50 per half jaar. Het is geheel in Rotogravure uitgevoerd. Proefnummers zijn alom verkrijgbaar.

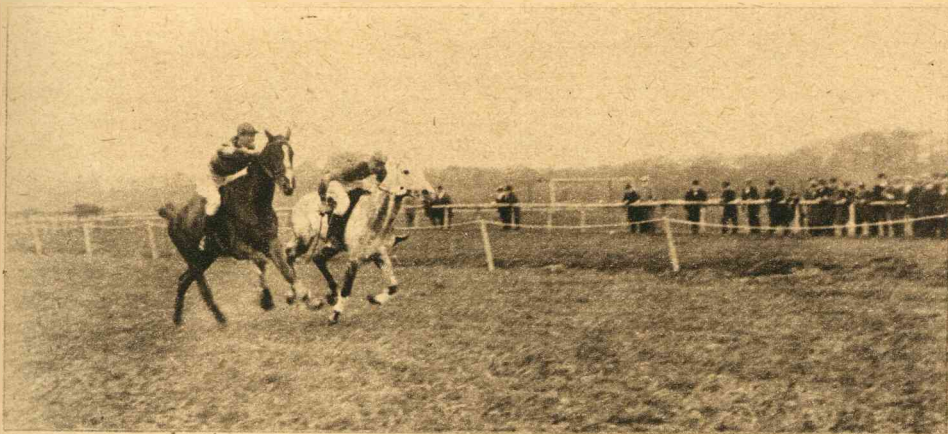
ONS PRINSESJE AAN HET STRAND.

Nauwelijks had H.M. de Koningin haar zomerverblijf „De Ruige Hoek“ te Scheveningen betrokken, of ons Prinsesje vermaakte zich reeds de eerste mooiweersdagen aan het strand. Onze fotograaf kielte haar, toen zij bezig was een bergje te scheppen.

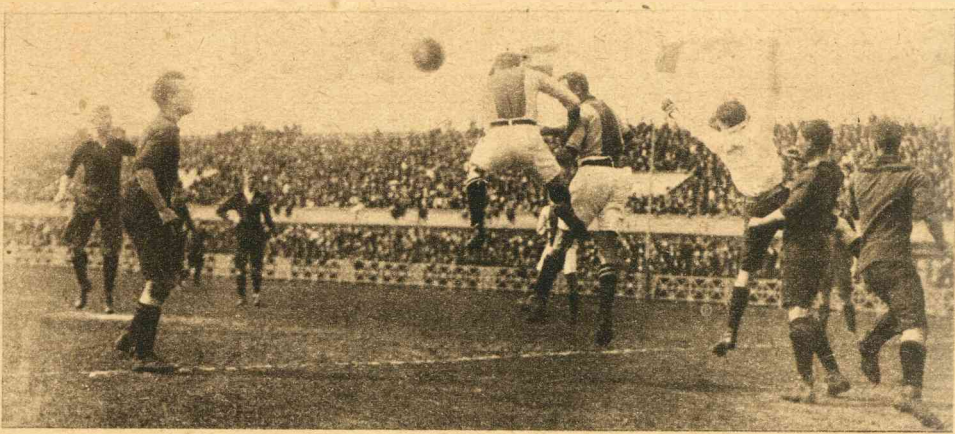
BARON GEVERS.

onze gezant te Berlijn, vertoefde verleden week twee dagen te 's-Gravenhage in verband met de tusschen Duitschland en ons land gevoerd wordende onderhandelingen. Wij kielten den gezant, toen hij het ministerie van Buitenlandsche Zaken verliet.

HARDDRAVERIJEN OP DUINDIGT.

Op Duindigt hadden Zaterdag l.l. de eerste harddraverijen van dit jaar plaats. Onze foto werd genomen gedurende de finish om de Alba-prijs.

A.F.C.—AJAX.

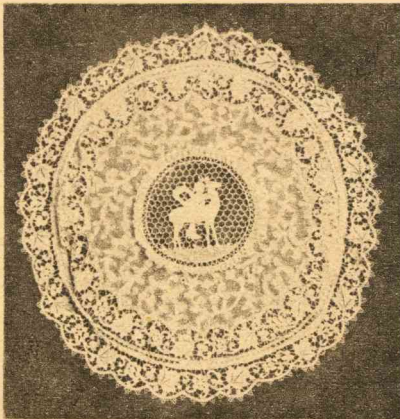
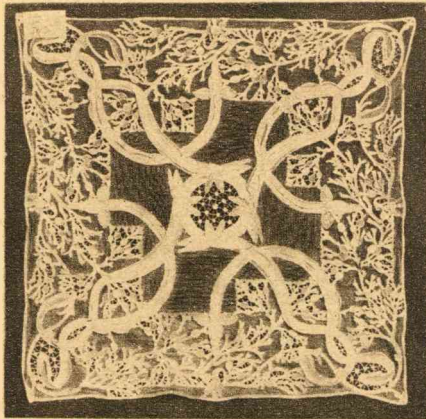
Een aardig spelmoment tijdens den wedstrijd A.F.C.—Ajax om het kampioenschap van Nederland Zondag l.l. in het stadion te Amsterdam gespeeld. Ajax bleef overwinnaar met 1—0.

Vlaamsche Kant

Een mooi, goed werk doet het Comité de la Dentelle. Het tracht de Vlaamsche kantwerksters voor ondergang te behoeden, stelt alle pogingen in het werk om deze, eertijds zoo bloeiende industrie in het leven te houden. In de goede tijden werden de bedrijvige handen van 50000 kantwerkende vrouwen van den vroegen morgen tot den laten avond bezig gehouden, tooverachtig vlug en licht vlogen en tikten de klosjes, en de voorzichtige naald verbond stukje na stukje tot een ragfijn geheel.

Nu? Het afzetgebied werd door den oorlog beperkt, het garen is schaarsch. Hoe moeten nu al die duizenden hun bestaan verzekeren? Eischte de oorlog al niet genoeg slachtoffers, ging er niet menige industrie ten gronde, zijn er niet vele bedrijven voor goed stopgezet? De Vlaamsche kant is door heel de wereld bekend. Wie ging, als hij in de buurt van Brugge en Mechelen kwam niet eens naar de wijken waar de kantwerksters woon- den om hen te zien arbeiden voor hun huisjes en om het rappe spel van hun handen eens te zien? Nu zitten ze bijna allen zonder werk.

Het Comité de la Dentelle probeert te redden wat er te redden valt, het brengt de kant over de grenzen om

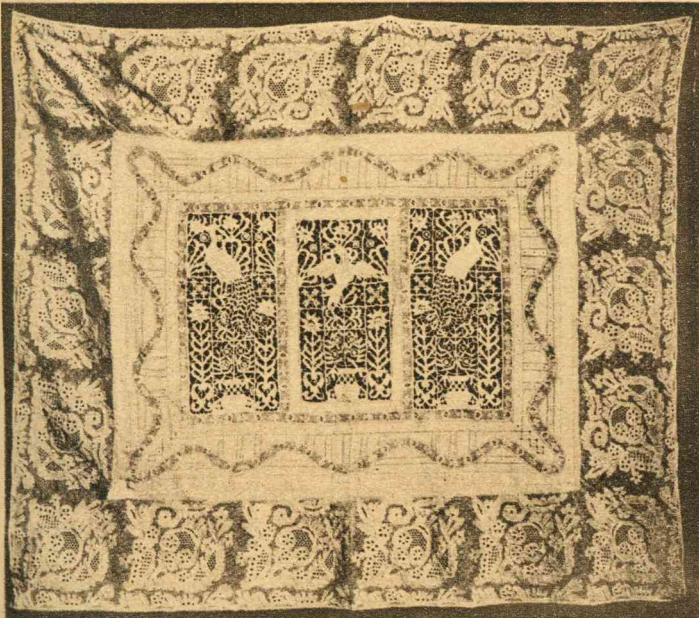
luchtigheid, dat het bijna ongelooflijk schijnt dat dit werk van eenvoudige menschenhanden zou zijn.

Er zijn ragfijne kragen in Rosakol en bij de meterkant vindt men oude en nieuwe motieven. Een vierkant kleedje heeft een gestyleerd modern ornament. Het middenvak wordt gevuld door de koppen van vier alen waarvan de lange lijven in losse slingeringen kronkelen naar de hoeken en daar zich verwarren in het zeewier. 'n Moderne werkwijze toonen ook de waaiertjes waarvan er een werd geteekend door den schilder Knopff, een eenvoudig motief van vlaggen, maar zoo geschikt en rhythmisch geplaatst, dat het tot een doekje van rustige schoonheid werd.

Er is een tafelkleed van geelgetinte Venetiaansche en Vlaamsche kant, waarin de wapens der negen provincies zijn aangebracht, er zijn sjaals waarvan veel vrouwen zullen droomen als zij ze hebben gezien, ook zakdoekjes en kleedjes lichtig en teer als dingen uit een sprookjeswereld.

Wie een spreij van zulk een gratievolle voornaamheid op 't bed heeft liggen, wie de theetafel met zulk een van bloemen en vlinders oversprenkeld kleedje bedekt en haar neus kan snuiten in een zakdoekje dat op een bloesemblaadje lijkt, die is voor een poosje geen degelijke, Hollandsche vrouw meer maar leeft in een sprookje van tooverachtige weelde.

Aster.

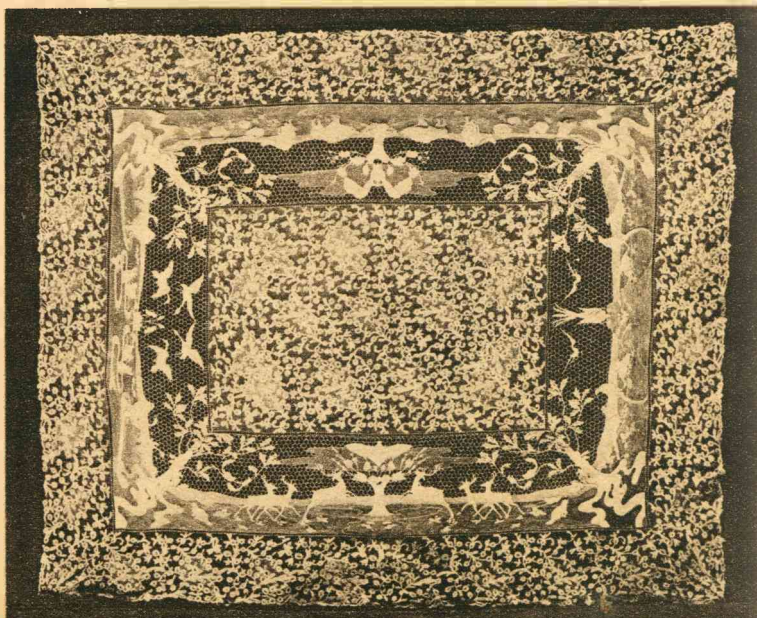

ze, zonder winsttrekkende tusschenpersonen in het buitenland van de hand te doen. Ook voorziet het de werksters van garen, Engeland levert het, maar elk voltooid en geleverd kantstukje wordt zorgvuldig gewogen en precies evenveel gram garen krijgen de kantwerksters daarvoor in ruil. Deze maatregel dient om te voorkomen dat het kostelijk garen in handen der vijanden gespeeld wordt.

Holland is neutraal gebied, het werk van het Comité zal er sympathie ondervinden, het belangeloos werken van Madame Juliette Wijtsman verdient gesteund te worden.

En het is niet alleen een beroep op barmhartigheid, neen, het is speculeeren op den kunstzin der Hollandsche vrouwen, want wie zoo'n stukje Vlaamsch kant koopt, bezit een voorwerp van schoonheid.

In den kunstkring te Rotterdam werden de mooiste werkstalen bijeengebracht, fleurig ziet het zaaltje er uit met de aardige antieke meubeltjes en de vele bloemen tusschen de luchtige weelde, den witten kostbaren overvloed van kant en nog eens kant, achteloos en smaakvol neergespreid over de tafels en in de vitrines. Een genot om langzaam te gaan van het eene stuk naar het andere, bekoord door de zuiverheid van dien arbeid, bewonderend de harmonische, rijke compositie. Daar zijn allereerst de groote spreien tegen de wanden, meest combinaties van Venetiaansche en Vlaamsche werkwijze met afbeeldingen van dieren en vogels. Er zijn er bij van zoo ijle teerheid, van een zoo vlinderige

IN GIPSVERBAND

DOOR ELISE RUTGERS

Ligt u zoo goed, mijnheer?"

„Ja, zuster, dank u!"

Zorgzaam stopte zij de slippers van dekens en lakens in en gaf het hoofdkussen een laatst opschuddend duwtje.

„De bel ligt hier bij uw hand. Voelt u wel? Als u even uw vingers uitsteekt en op het knopje drukt, ben ik in een oogenblik bij u!"

„Ja, zuster, dank u!" herhaalde bij mat, verlangend, met rust gelaten te worden.

„Hoe is het nu met de pijn?"

„Dat gaat nogal."

„Ik hoop, dat u wat zult kunnen slapen!"

„Dank u!"

Geruischloos gleed zij weg, hem alleen latend in de donkere kamer, waarin hier en daar het door gordijnkiertjes heen-glippende licht van een straatlantaarn grillig opplekte.

Hij drukte zijn hoofd dieper in het kussen, zijn vermoeide oogen zakten dicht en ondanks de voortdurend knagende pijn in zijn in stijf verband gemetselden arm, geraakte hij in een dommeltostand; hij sliep niet, maar was ook niet wakker genoeg, om zijn gedachten in zijn macht te houden, ze verwarden zich in zijn koortsig hoofd, al trachtte hij ze geregeld uit te denken.

Waarom lag hij eigenlijk in deze vreemde, kil-aandoende kamer in plaats van in zijn eigen omgeving, waar ieder meubelstuk hem een goede bekende, een oude vertrouwde was?

Hoe kwam het, dat zijn arm pijn deed en in zijn schouder vuur scheen te gloeien?

Waarom kon hij zich, tegengehouden door de looden zwaarte van het gipsverband, niet omwenden, om zijn vermoeide leden gemakkelijker in de dekens te kronkelen?

Het was niet de eerste maal, dat hij zoo lag; lang geleden, nog thuis bij zijn ouders, had hij bij een val zijn arm gebroken; hij was spoedig weer op de been geweest, had lang met zijn arm in een draagverband geloopt, maar de herinnering aan de moeilijke nachten was hem bijgebleven; de dagen waren niet zwaar geweest, die had hij — het was juist vakantie — grootendeels doorgebracht in de kamer van zijn vader, uit de een geheelen wand beslaande boekenkast telkens nieuwe schatten diepend.

De kamer van zijn vader!

Zijn gedachten maakten een sprong.

De herinnering aan vaders kamer deed in scherpe kleuren opleven een tooneeltje, dat zich daarin had afgespeeld; het directe verband tusschen dat voorbij en de oorzaak van zijn machteloos hier neerliggen, maakte de verwarring in zijn denken groter nog. Buiten zijn wil drong elk daarbij gesproken woord opnieuw tot hem door.

Den dag vóór zijn vertrek naar de groote stad, waar hij als student ingeschreven stond, had Papa hem bij zich geroepen in de stille kamer, donker gemeubeld, die uitzag op den zondorgloeienden tuin.

„Ga zitten, Vic, ik moet eens ernstig met je spreken."

„Waarover, Papa?"

„Je gaat van ons weg en zult moeten leeren, op eigen

been te staan; ik zal je niet lastig vallen met de raadgevingen en wijze lessen, waarvan ouders hun vertrekkende zoons gewoonlijk ruim voorzien, want ik weet, dat je die toch onmiddellijk weer vergeten zou."

„Maar Papa!"

„Neen, jongen, protesteer niet; ik heb langer geleefd dan jij en ik weet, hoe het in de wereld gaat; ik neem het je niet kwalijk, want het is de gewone gang van zaken. We hebben trouwens al een en ander samen besproken. Je maandgeld is ruim genoeg, om je te doen leven, zooals je het altijd gewend bent geweest en je te doen deelnemen aan allerlei vermaken, waarop studeerende jongelui meenen recht te hebben, misschien ook inderdaad wel recht hebben. Je bent er immers mee tevreden?"

„Natuurlijk, Papa! U hebt mij heusch niet beknibbeld."

„Je weet, hoe ik over schulden maken denk; mocht het je eens gebeuren, wat ik niet verwacht, dat je niet uitkomt met je geld, zeg het mij dan dadelijk; als je het niet te bont

het begin afaan schrap tegen de verleiding; denk er om, dat het gemakkelijker valt, een gevaarlijken weg te vermijden, dan dien te verlaten, als je hem eenmaal betreden hebt; afglijden gaat vlug genoeg, maar weer terugklauteren gelukt slechts weinigen. We zullen er nu niet verder over spreken, je bent geen kind meer, je weet volmaakt goed, wat ik bedoel en waarom ik dit onderwerp heb aangeroerd, nietwaar?"

„Ja, Papa."

„Kan ik op je rekenen?"

„Ja, Papa."

„Laten we dan naar beneden gaan; Mama zal van je laten zien, dat zooveel mogelijk willen profiteren!"

Weken, maandenlang hadden de kalm-ernstige woorden van zijn vader een nawerkende kracht gehad, geholpen door het toeval, dat de verzoeking verbleven deed van den jongen man, die zich sterk genoeg waande, om een aangeboren, gevaarlijke neiging te overwinnen. Totdat op een dag een studie-makker noodde:

„Ga vanavond eens mee naar de „Good-luck"!"

„De „Good-luck"?"

„Ken je die club niet?"

„Neen."

„Een beperkte kring; het is niet gemakkelijk, erin te komen, maar ik kan je introduceeren. Er wordt wat gespeeld, geokt, als je het zoo noemen wilt. Ga je mee?"

„Dank je, liever niet!"

„Bang?"

„Neen," hield hij zich groot, „niet bang! Waarom zou ik bang zijn? Maar ik houd niet van spelen."

„Daarom kun je toch wel eens komen kijken. Het is er doorgaans heel gezellig en wie niet mee wil doen, amuseert zich toch wel!"

„Dat kan wel zijn, maar..."

„Je bent en blijft toch een echt achterhoeksch land-

jonkertje!" lachte de ander. „Angstig voor al wat tot de zoogenaamde lichtzinnigheden van het groote-stads-leven behoort!"

Hij was meegegaan, comédie-spelend met zichzelf, zich wijsmakend, dat toekijken geen kwaad kon, dat hij onwankelbaar vast in zijn schoenen stond, dat de speeldiivel geen baas over hem worden zou. Hij werd lid van de club, een van de trouwste bezoekers, een van de meest roekeloze spelers; hij had zijn voeten gezet op den hellenden weg, waarvoor zijn vader hem gewaarschuwd had en hij gleed snel naar het einde; herhaaldelijk plaagde wroeging hem en nam hij zich voor door een krachtige wilspanning te stoppen en een anderen, beteren weg in te slaan, die hem afvoeren zou van het gevaar; telkens maakte hij zich wijs, dat het de laatste maal zou zijn, om na een heel korte periode van sterk-zijn weer terug te vallen in de oude zwakheid.

Hij zag zich als in een spiegel, zijn gezicht vermagerd en verstrakt, zijn oogen onrustig flikkerend door de nerveuze spanning, waarin hij leefde; hij zag zijn voorhoofd zich rimpelen in angst en zorg; hij zag, hoe hij zich op een avond tot uitgaan gereedmaakte, wanhoop in het hart, met de zekerheid, dat een nieuw verlies zijn ondergang zou zijn, dat hij dan niet meer voor zijn vader verborgen zou kunnen houden het toegeven aan den noodlottigen hartstocht in hem; hij zag zich aan de speeltafel zitten met valsche vrolijkheid en luidruchtigheid pratend met zijn medespelers, die geen

J. F. MILLET — DE ARENLEESTERS.

Jean François Millet (1815—1875) was een zeer beroemd Fransch schilder wiens landelijke tafereelen vooral, zijn genre bij uitnemendheid, met hooge prijzen werden betaald. Zijn „Arenleesters", een der meest bekende en gewaardeerde schilderijen, bevindt zich in het Louvre te Parijs.

maakt, zal je er geen harde woorden over hooren. Maar in één ding ben ik onverbiddelijk!"

„En dat is?"

„Ik wil niet, dat mijn zoon een speler wordt."

„U denkt aan dien ongeluksavond van..."

„Niet alleen aan dien éénen avond; ik heb al meer de neiging tot dobbelen in je opgemerkt. Heb ik geen gelijk?"

„Ja... ja... u hebt wel gelijk... ik... hazardspel heeft nu eenmaal een groote aantrekkelijkheid voor mij, dat hebt u goed gezien, maar ik geloof niet..."

„Het is een familiékwaal; ikzelf ben er gelukkig niet door getroffen, maar in elk geslacht van onze familie duiken een paar geboren dobbelaars op, die onveranderlijk aan hun hartstocht te gronde gaan."

„Ik weet het, u hebt mij van verschillende gevallen verteld."

„Laat hun voorbeeld je dan tot waarschuwing strekken! Zelfs hier, in ons stil dorpje, waar voor dergelijke dingen geen gelegenheid bestaat, waar je niet in verzoeking kwam, waar ik je onder mijn toezicht had, heb je..."

„Toe Papa, herinner mij daar niet aan! Het was natuurlijk een dwaasheid, mij in te laten met dat individu!"

„Laat mij even uitspreken! Zelfs hier heb je kans gezien, op een enkelen avond een tamelijk aardig bedrag te verdobbelen. Je kunt het in zekeren zin niet helpen, maar je weet het: „un homme averti en vaut deux"! Zet je van

vermoeden hadden van zijn staan aan den rand van een afgrond; hij zag, hoe de fortuin hem steeds haar rug toekeerde, hoe hij verloor, meer en meer verloor en tenslotte een groote som geld op eerewoord schuldig bleef; hij hoorde zich met een stem, die hij heldhaftig luchtig wist te houden, beloven, binnen vier-en-twintig uur te zullen betalen; hij beloofde, wetend, dat hij niet zou kunnen; hij zag zich in haast naar huis reizen, opnieuw staan in vaders stille kamer, vertellend met horten en stooten en hij zag het onverbidde-lijke gezicht van zijn vader, die met koel-snijdende stem weigerde, zijn speelschulden te voldoen, hem herinnerend aan zijn uitdrukkelijke waarschuwing, daar nimmer op te rekenen; hij zag zich het hoofd buigen en weggaan, zonder zijn moeder gezien te hebben, wat hem verheugde, omdat hij voor haar zorgvolle oogen niet verborgen gehouden zou kunnen hebben het plan, dat in hem vaststond; hij zag

Nu wist hij het weer!

Het was maar al te waar geweest, dat hij zich door zijn studiemakker had laten verleiden tot een bezoek aan de club, waar zijn goede voornemens ernstige gevaren dreigden, maar... hij had het bezoek niet gebracht!

Na het vertrek van den vriend had hij, alleen in zijn kamer, een hevigen strijd gestreden en hij was in dien strijd bezweken; ondanks al wat zijn geweten hem influisterde, ondanks de herinnering aan vaders vermaan, ondanks het terugdenken aan den vroegeren, treurigen afloop van zijn avond van zwak-zijn, ondanks zijn zeker weten en vooruitzien, dat hij temidden van de hem aangrijpende verlokkingen-duiveltjes onvermijdelijk door zijn hartstocht meegesleurd zou worden, had hij besloten, dien avond de club te bezoeken, deels gedreven door zijn verlangen, zooals hij het voor zichzelf trachtte glad te praten, — om eens te zien, hoe het in een

niet, dat het hem gold, hij voelde een schot en toen niets meer, totdat hij ontwaakte in een ziekenhuiskamer.

Wonderlijk hadden werkelijkheid en verbeelding zich dooréengemengd, om hem in heldere kleuren zijn toekomstig lot af te teekenen, als hij niet een overwinning op zichzelf behaalde. En hij behaalde die.

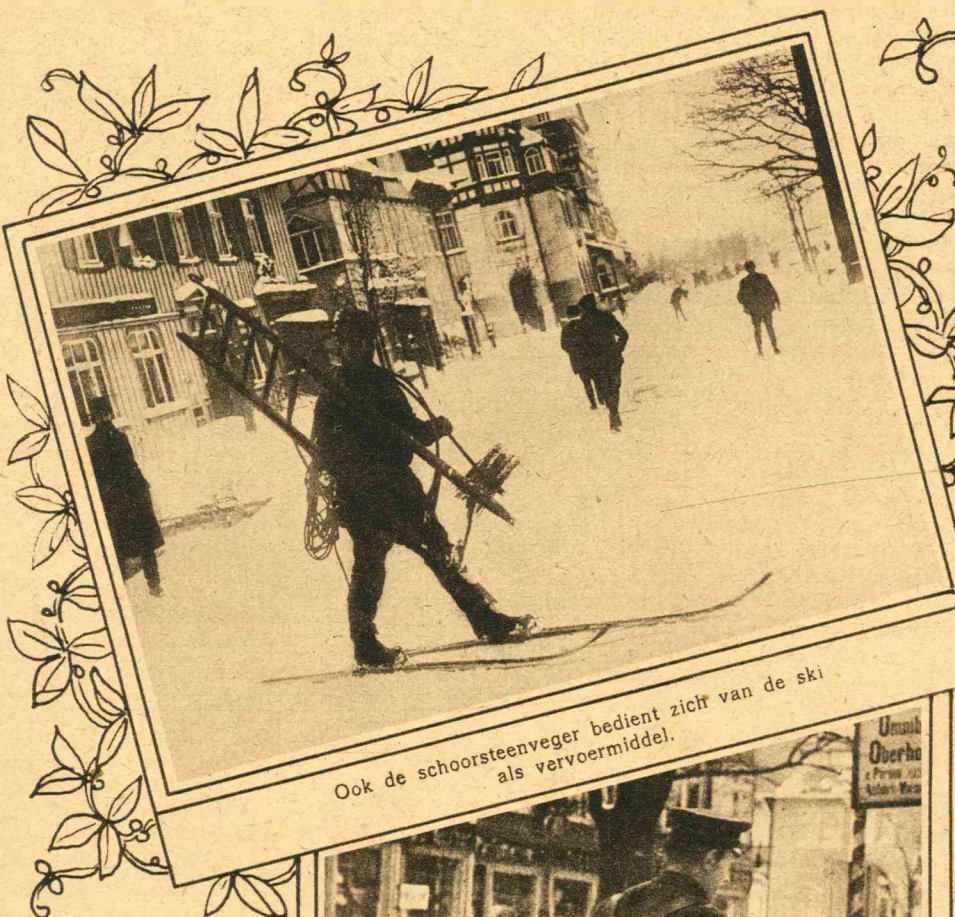
De dagen van roerloos neerliggen in loodzwaar gipsverband deden wat vermaan van anderen niet had vermogen te doen. Hij stond eindelijk op, in tweeërlei opzicht genezen.

„Kerel, je bent niet wijs!” verweet een vriend hem later. „Volgens ooggetuigen lag deschuld geheel aan den chauffeur.”

„Maar ik stond te suffen!”

„Dat doet er niet toe; je stondt op het trottoir. De man heeft als een razende gereden, zoo roekeloos, dat...”

„Hij toeterde hard genoeg.”

Ook de schoorsteenveger bedient zich van de ski als vervoermiddel.

SPORT IN HET BEROEP.

Sport in het beroep" is eigenlijk een tegenspraak in zich zelf! Het Engelsche woord „sport" beduidt immers, zooals men weet, „spel" „verstrooiing", terwijl het in den speciaal zin, waarin het in de meeste Europeesche talen is overgenomen, lichamelijke oefeningen beteekent, die juist van de eenzijdige, de lichamelijke ontoerikend oefenende beroepsbezigheden moeten afleiden en een tegenwicht er tegen vormen.

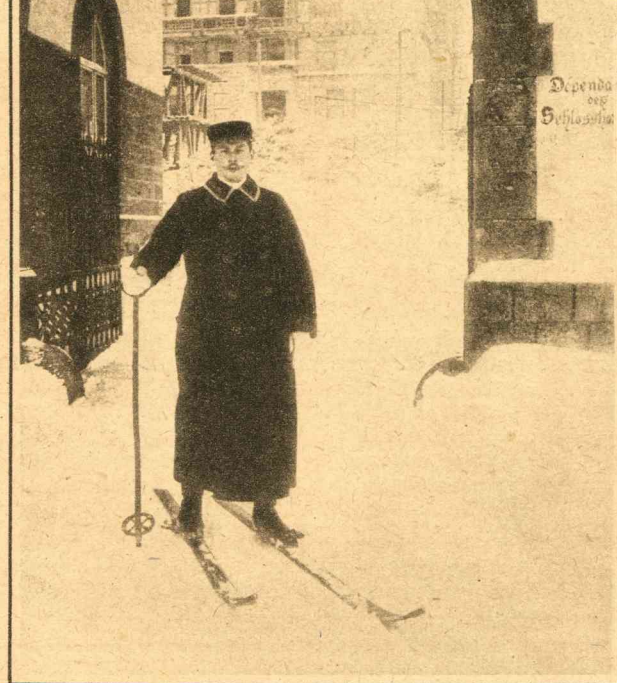
Niettegenstaande dit is het natuurlijk dat sommige vormen van beweging die als sport beoefend worden, bij gelegenheid ook voor de praktische doeleinden van het beroep toegepast kunnen worden. Rijwielen b.v. dienen in de groote steden niet alleen voor boden en het afleveren van goederen, maar ook om werklieden, bedienden enz., naar huis terug te brengen. In sommige deelen van Nederland en ook in het Spreewoud bij Berlijn is de heele bevolking zoo vertrouwd met schaatsen-

Op ski's inspecteeren gendarme en houtvester de omstreken en leggen bijna zonder moeite de grootste afstanden af.

Op ski's begeeft de besteller zich van dorp tot dorp.

Zelfs de hotelportier stapt op ski's trotsch daarheen.

rijden, dat in den winter een groot deel van het dagelijksche leven op het ijs verloopt.

Minder bekend en ook van nieuweren datum is het gebruik van ski's (sneeuw-schoenen) voor het beroep, zooals dit door onze foto's aangetoond wordt. In enkele plaatsen van Duitschland, die sedert het begin onzer eeuw middelpunten van wintersport zijn, b.v. te Oberhof in Thuringen, gebruikt de geheele bevolking ski's, althans zooveel mogelijk, bij de uitoefening van haar beroep. Op ski's begeeft de besteller zich van dorp tot dorp, op ski's inspecteeren gendarme en houtvester de omstreken en leggen bijna zonder moeite de grootste afstanden af. Ook de schoorsteenveger, die in zijn zwartheid met de witte sneeuw een zeldzaam contrast vormt, bedient zich van dit middel van vervoer en zelfs mijnheer de hotel-

portier stapt trotsch op ski's daarheen. Het is een eigenaardig gezicht die menschen met die groote „schoenen" in de straten van een stad, maar praktisch is het zeker.

zich gaan naar een afgelegen plekje in het bosch, waar hij als kind speelde, voelend onderweg in zijn zak naar de revolver, die hij gekocht had in zijn vooruit-weten, dat zijn vader hem alle hulp weigeren zou; hij zag zich staan, leunend tegen een boom, in diep nadenken verzonken, lang aarzelend, vóór hij greep naar het verschrikkelijke middel, dat hem de eenige oplossing in zijn hopeloozen toestand scheen; hij zag zich eindelijk met wanhoops-gezicht den glinsterenden loop op zijn borst richten, hij hoorde geraas, geschreeuw, een knal, voelde een stekende pijn en....

Plotseling sperde de zieke zijn oogen wijd open, trachtte hij zich in vergeten van zijn toestand, op te richten; een gekreun van pijn ontsnapte hem.

Waar was hij? Waakte hij of droomde hij?

Zweetdruppels parelden op zijn voorhoofd; met zijn gezonde hand wischte hij ze weg en duwde het dek opzij; hij hoorde een klok slaan, zilverig optinkelend in de nachtsilte; hij wist zich klaar wakker nu.

Wat was dat een benauwde droom!

Maar waar was de werkelijkheid geëindigd en waar was de droom begonnen?

echte speelclub toeging, deels om den spotter te toonen, dat het achterhoeksche landjonkertje niet bang uitgevallen was en meer durfde, dan men van hem scheen te verwachten; het was immers volkomen waar, dat niemand hem tot meespelen dwingen zou, als hij blijk gaf, geen lust daarin te hebben.

Tegen acht uur had hij zich tot uitgaan gekleed, had hij zich begeven naar een halte van de tram, die hem brengen zou naar den vriend, wiens introductie hij noodig had, om zich toegang te verschaffen.

Leunend tegen een boom, — de halte was in de met boomen belijnde, deftige straat, waar hij zijn kamers had, — dacht hij aan de verhalen van zijn vader over de familieleden, zoowel uit vroegere geslachten als uit het tegenwoordige, die behept waren met dezelfde neiging tot hazardspel als hij in zich voelde en vooral dacht hij aan een neef, die, jonger nog dan hijzelf was, reeds een einc gemaakt had aan zijn leven, omdat hij zijn speelschulden niet betalen kon en zijn eerloosheid niet durfde dragen.

Hij had niet gelet op wat er om hem heen gebeurde, maar nu wist hij het: een auto was komen aansnoren, de bestuurder scheen de macht over zijn machine verloren te hebben; waarschuwend geschreeuw weerklonk, hij begreep

„Ik begrijp je niet; je dankt aan dien vent wekenlang ziek zijn en een arm, die nog wel een paar maanden stijf zal blijven en in plaats van hem een behoorlijke straf te bezorgen, tracht je hem uit alle macht van schuld vrij te pleiten! Je bent werkelijk veel te goed!”

Hij antwoordde ontwijkend, bracht het gesprek op een ander onderwerp en behield al zijn gedachten voor zichzelf.

De Oude Geschiedenis

door Georgette Ward.

3 Mei.

Vandaag ben ik met hem voor het eerst naar buiten geweest, en voor het eerst heeft hij me vandaag gekust. Is onze vriendschap nu een nieuw stadium ingetreden? Of is alles hetzelfde gebleven? Zal ik hem weer zien morgen, overmorgen, en zal hij me dan de hand geven, en doen alsof we slechts vrienden zijn? Of zal er in zijn oogen de glimlach van herinnering zijn om het zonnige plekje in het bosch, waar we gezeten hebben en elkaar gekust? Als

hij gezegd had: „Ik hou van je,” dan zou ik in mijn stoel liggen, voor het raam en naar de menschen kijken in trams, in auto's, op fietsen, en ik zou weten, dat ik, Tonny Duyck, van allemaal de gelukkigste ben. Hoeveel meisjes zouden er zijn in de groote wijde wereld, die nu, op dit moment, hetzelfde denken als ik. Als hij alleen maar gezegd had: „Ik hou van je. . . .”

En tòch, ik denk aan ons rijden vanmorgen langs de voor-

MR. DR. ANT. VAN GIJN.

Aan de Leidsche Universiteit is een nieuwe leerstoel gevestigd voor de leer der Financiën. Tot hoogleeraar in dit nieuwe vak is benoemd Mr. Dr. Anton van Gijn, oud-minister van Financiën.

jaars-stille wegen, langs de vaarten en over de hooge bruggen, ik denk aan zijn wonderwarme, mooie oogen en aan ons zonnige, verliefde plekje in het bosch. En ik ben gelukkig.

7 Mei. Er zijn vier dagen voorbijgegaan, voor ik hem heb weergezien. Maar vandaag belde hij me op, en vroeg, of ik meeding roeien vanavond. Aan zijn stem hoorde ik al, dat het de hand en de vriendschap zou zijn. Maar toch heb ik mijn witte japonnetje met veel zorg aangetrokken, en mijn haar over mijn oogen geborsteld, omdat hij dat mooi vindt. En ik heb mijn hart voelen bonzen, toen hij me tegemoet kwam.

We hebben geroeid over het wijde water, en hij heeft me verteld van een avondfuij met vrienden en van Amy Liefing, die een das voor hem heeft gehaakt. Ik ken Amy van de dansclub. Ze is heel lang en slank en ze heeft zwarte oogen, die ze zelf raadselachtig noemt. Ik heb mijn hand door het water laten glijden en gezegd, dat ik ook bezig ben aan een das voor Lex Warenkamp. Wat niet waar is, want ik ken niet haken, en alsik het kende, zou ik het toch nooit voor Lex willen doen. Want Lex heeft zomersproeten en valsche tanden. Maar hij heeft tegen me geglimlacht en zijn oogen zijn heel zonnig geworden, en zelfs een beetje teeder, toen hij gezegd heeft: „Zoo mag ik het hooren kindje.” En toch weet ik zeker, dat hij me niet heeft geloofd.

Hij heeft de boot in een inham geroeid, en terwijl we gebogen hebben voor de takken, die laag over het water hangen, heb ik gedacht aan ons stille plekje in het bosch. En ik heb verlangd toch, ondanks Amy Liefing. Hij is naast me gaan zitten op den stuurstoel, en hij heeft mijn hand gegrepen, net als Zondag, en met mijn ringen gespeeld, en gedaan als of hij mijn ooren niet vinden kon onder het laaggeborstelde haar. We zijn daar heel lang gebleven, en we hebben elkaar veel malle woordjes gezegd. En ik heb het eerst zijn hoofd naar me toegetrokken en hem gekust. . . . al zegt hij me nooit, nooit, dat hij van me houdt, hem missen, nee, dat kan ik niet meer.

14 Mei. Ik heb den heelen nacht liggen huilen en mijn oogen voelen zwaar. Hij heeft niets van zich laten hooren sedert verleden week. En het is toch zoo eenvoudig me even te telefoneeren. Hoevaak ik naar het toestel geloopen ben, om hem op te bellen, ik weet het niet meer. En toch heb ik het niet gedaan. Want ik moet aan Amy Liefing denken en ik kan niet slapen. Gister ben ik haar tegengekomen, ze loopt zoo kaarsrecht en vlug en een beetje bijzonder. Haar zwarte oogen zien alles. Ze heeft mij ook gezien, en

lachend geknikt. Ik ben vuurrood geworden en ik heb teruggegroet. Maar nu kan ik het niet meer uithouden. Hij kan ziek zijn of uit de stad, of boos misschien. Ik zal hem opbellen, nu direct, en hem vragen, ja, wát zal ik vragen? Och, wat doet dat er toe — ik bel hem op.

Ik heb het nummer aangevraagd, de juffrouw heeft me niet verstaan, en ik heb het nog eens gezegd. Toen heb ik gewacht, en eindelijk heb ik zijn stem gehoord: „Hallo met Meerkerken.” „Met wie?” „Met Meerkerken,” heeft hij herhaald. En ik — ik heb zacht gezegd: „Verkeerd verbonden.”

17 Mei. Vandaag kwam ik hem tegen, dicht bij zijn huis. Ik had al een uur in de buurt gezworven, omdat ik hem zoo graag wilde zien. „Hallo,” zei hij, „leuk, dat ik je tref. Ik had je juist willen vragen, of je morgenavond met me meegaat naar het Beethoven-concert. Ja? Goed.”

Natuurlijk was ik direct alles vergeten, wat ik een heele week lang gedacht had, en ik kwam thuis met 'n stralend gezicht, en met mijn armen vol bloemen.

18 Mei. Mijn rose japon heb ik nog aan terwijl ik zit te schrijven. Mijn raam staat open en van de straat klinkt een lach op. Ik moet denken aan Amy Liefing. Zoo heeft zij ook gelachen vanavond, toen we in de pauze in den tuin hebben gewandeld, hij en Amy en ik. Amy in haar liberty-japon van goudglanzende zij, haar gezicht tartend, haar lach lokkend. Hij heeft met Amy geflirt en mij bevaderd. Ik heb naar zijn oogen gezien en naar zijn mond, en me wreed voorgesteld, hoe dikwijls hij Amy gekust heeft. Maar waarom heeft hij gezegd: „Ik houd het meest van blauwe, open oogen,” terwijl die van Amy zwart zijn. En raadselachtig, afschoon ze dit zelf zegt. Ik verfoei Amy Liefing.

25 Augustus. In lang heb ik niet geschreven. Omdat er te veel te schrijven was, en omdat ik geen tijd heb gehad. Ik leef in een rush van uitgaan met hem, van fietsen, van tennissen, van roeien, van zeilen. En altijd zijn we samen. Ik ken al de plekjes niet meer, waar hij me in zijn armen genomen heeft en geliefkoosd. Ik ken al de naampjes niet meer, waarmee hij me gestreeld heeft. Och, natuurlijk, ik ken ze nog wel. — Amy is voor drie maanden naar buiten, eind September pas komt ze terug. Daaraan wil ik niet denken. Ik wil alleen denken aan al het geluk, dat hij me geeft, aan zijn sterke armen en zijn vroolijken lach, aan zijn zorgen voor mij, en zijn teederheid. . . .

30 Augustus. Vandaag heb ik een phoontje van hem gehad, of ik hem vanavond ontmoeten kan. Hij heeft me iets te zeggen. „Iets leuks?” heb ik gevraagd. „Iets ernstigs,” heeft hij geantwoord. Ik ben onrustig en bang en toch ook weer niet.

3 uur later. Mijn kamer is als altijd, mijn inkt is dezelfde, mijn dagboek ook en mijn schrijftafeltje. En toch is alles anders. Het is zoo bespottelijk, zoo dwaas en toch zoo gewoon. Hij moet weer gaan studeeren en we zullen elkaar niet meer zoo veel kunnen zien. Niet meer zoo veel. Eens in de vier weken misschien, heeft hij gezegd, of in de drie weken, dat kan ook zijn. Enfin, hij bedoelde natuurlijk, nooit meer. Dat is maar een aanloopje geweest.

Eind September komt Amy terug. Zou hij dan ook nog moeten studeeren?

5 September. Ik kan me niet voorstellen, dat het voorbij is. Dat hij nu voor mij zal zijn Meerkerken, zooals hij voorzoo-velen is. Of misschien nietis. En ik zal het nooit kunnen dragen.

27 Juli. Vandaag heb ik mijn dagboek gevonden, toen

dertien jaar thuis, en vertelde aan de koffietafel, dat er een nieuw meisje op school gekomen is. „Lous Meerkerken heet ze, en ze is erg mager.”

„Interessant,” vond Harry, mijn oudste, het. Maar ik heb den naam voor-mezelf herhaald.

's Avonds vertelde Annette me: „Moeder, het is toch wel zielig hoor, zoo nieuw op een school te komen. Niemand nam notitie van haar. Ik ben nog een eindje met haar opgeloo-

TH. VAN HEEMSTED E OBELT. †

In den ouderdom van 61 jaar is te Amsterdam overleden de directeur van de bekende Zwem-inrichting aan de Overzijde van het IJ.

pen, ze woont hier dichtbij in de Emmalaan. Ze is heusch wel aardig. Morgen ochtend ga ik haar halen.”

13 September. Ik ben door de Emmalaan geloopt van- daag, eerst voorbij de even nummers. Toen den oneven kant langs. En op 49 zag ik het naambordje: Ch. F. Meerkerken. Charles Frederik Meerkerken. Vlug heb ik recht- uit gekeken, en ik voelde me schuldig. Oud als ik ben.

20 September. Vandaag is ze bij ons aan huis geweest, Lous Meerkerken. Ze lijkt niets op hem, ofschoon ze zijn dochter is. Want dat weet ik nu. Ze is lang, en heel mager met een flets, onbeduidend gezichtje en nerveuze oogen, die schichtig Harry's bewegingen volgen.

„'n Mal wicht,” zei Harry later.

„Ze lijkt heel goedig,” zei ik.

„Ze durft niet voor te zeggen,” zei Annette, „maar ze is toch wel aardig.”

4 October. Ze komt nu geregeld aan huis, en brengt bloemen voor me mee. Maar ze kijkt naar Harry, die onverschillig fluitend door den tuin loopt en met steentjes op de musschen mikt. Ik hoop niet, dat ze ooit te weten komt, dat ik haar vader vroeger gekend heb, want nu, na zooveel jaren toch, zou ik hem niet willen terugzien. Harry heeft vanavond gezegd: „Wat is die Lous toch een malle lijs. Ik wou dat ze niet zoo vaak kwam.” Ik heb gezwezen.

16 October. Vanmiddag was ik even uitgegaan voor een paar visites. Door het plantsoen keerde ik terug. In de verte, voor me uit, liepen twee figuurtjes, kinderen nog. Toch was zijn arm om haar middel en leunde haar hoofd tegen zijn schouder. Toen ik dichterbij kwam zag ik dat het waren Harry en Lous.

Twee dagen later. Harry is net bij me geweest. Ik heb hem verteld, dat ik hem heb zien loopen met Lous. Hij heeft jongensachtig gekleurd en zijn

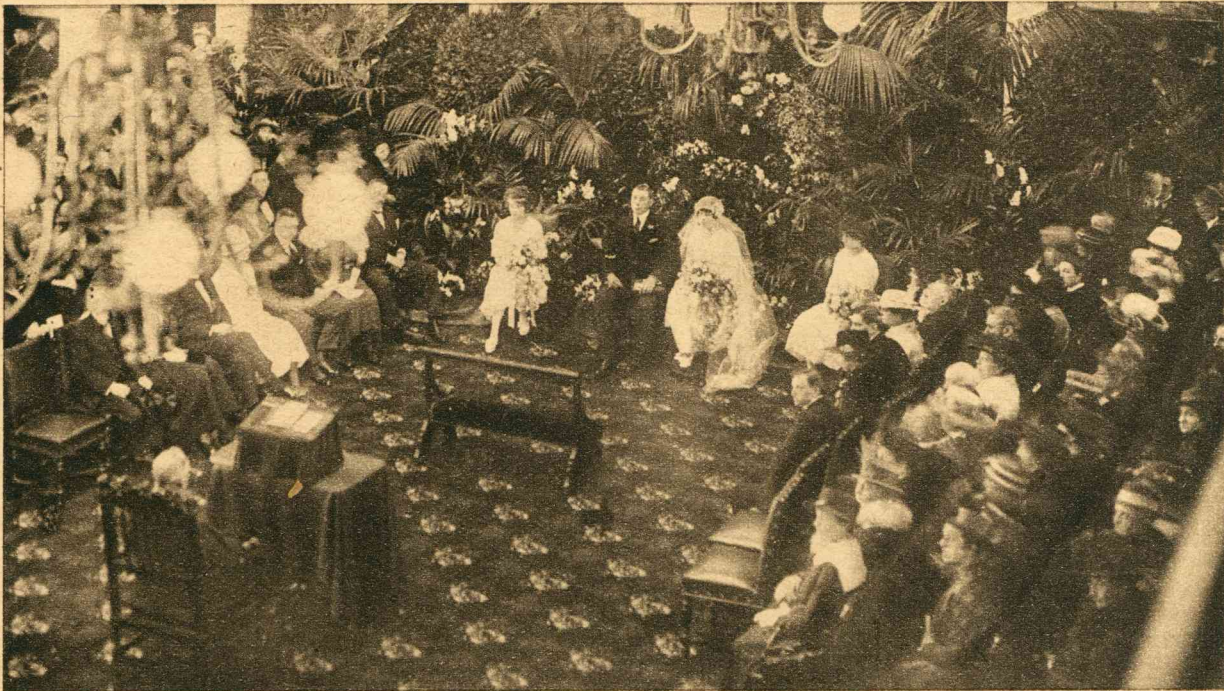
onderlip vooruitgestoken. „Nou ja,” heeft hij afwerend gezegd „Ik dacht, dat je haar heelemaal niet aardig vindt,” heb ik gevraagd.

„Maar ik vind haar ook niet aardig Moeder. Maar ze loopt me zoo na. Ze staat altijd bij 't Gym op me te wachten. En. . . .” „En daarom vind jij, dat je haar heel goed voor den mal kunt houden.”

„Maar ze maakt het er zelf naar Moeder.”

„Ik vind je heel onoprecht Harry.”

„Als die meisjes zoo mál zijn,” heeft Harry gebromd. De deur is achter hem dichtgevallen. Ik ben nog lang voor mijn schrijftafel blijven zitten, met het hoofd in mijn handen. L'histoire qui se répète. . . .

EEN HUWELIJK IN DE ARTISTEN-WERELD.

Verleden week trad de heer G. H. Koopman, directeur van de Nederlandsche Opera, in het huwelijk met Mej. M. Notenboom. De huwelijksinze-ning, die in de oude Lutherse Kerk te Amsterdam plaats had, werd opgeluisterd door de medewerking van alle solisten en het orkest der Nederlandsche Opera, die gewijde muziek ten gehoor brachten.

ik in een kist op zolder rommelde. Mijn oude dagboek. Het is geel en stoffig, en hier en daar is de inkt verbleekt. Ik ben op de kist gaan zitten, en ik heb een paar bladzijden gelezen. De laatste zin, die ik geschreven heb, was: „Ik zal het nooit kunnen dragen. . . .” En nu, na zooveel jaren, nu nog voel ik even de wanhoop van die dagen uit het verleden. Maar gedragen heb ik het. Natuurlijk.

Charles Meerkerken — niets dan een naam meer voor mij. Charles Meerkerken, die eens alles voor me was. . . . Er zijn stappen op de zoldertrap komen daveren, en een jongens stem heeft geroepen: „Moeder, wat voor je toch uit?” Toen heb ik het dagboek weer in de kist gelegd en ben naar beneden gegaan.

12 September. Vandaag kwam Annette, mijn dochter van

HEERENKLEEDING

Er zijn mensen, die zich, helaas, om hun kleding niet bekommeren, mensen, wien het de koude kleeven niet raakt of zij er slordig of keurig uitzien. Die mensen, dat durf ik hier gerust verklaren, weten niet wat ze doen; weten niet wat een

schade ze zich berokkenen, wat een narigheid, wat een mislukkingen, wat een tragedies ze zich op den hals halen door zoo onverschillig voor hun uiterlijk te zijn. Want het is nu eenmaal zoo; men beoordeelt de mensen bij een eerste ontmoeting, de nog onbekende mensen dus, naar hun kleding. En hoe kan dat ook anders?

Of weet u, lezer, er een middel op om het menselijk karakter, het verstand, het hart, de ziel op zò'n manier buiten op ons te dragen, dat die onmiddellijk voor den drager spreken, en hun indruk op den vreemde maken. Neen, dat gaat nu eenmaal niet. Wel praat men wel eens van „hij draagt het hart op de tong”, „op de rechte plaats”, en zoo, maar dit is maar bij wijze van spreken. Wij kunnen ons karakter, onze innerlijke hoedanigheden niet vertoonen bij een eerste ontmoeting, en daarom is het dringend, dwingend noodig, dan te trachten, althans met uiterlijken heden eerst een goeden indruk te maken. En dat eenmaal aangenomen: welnu, kleedt u dan ook niet slechts proper en keurig, maar ook naar de mode van den dag. Daar onze lezers er nu zonder twijfel ook zoo over denken, meenen wij hun een genoegen te doen met hen bij het begin van het nieuwe seizoen eens een en ander omtrent de mode te vertellen. We steken dus maar weer van wal. Daar gaat-ie.

Dezen zomer zullen er, wat de costuums betreft, veel kleine grijze ruiten gedragen worden; en dat al evenzeer voor sportkleding, als voor de wandelcolberts. De reden daarvan? Wel, dat er van die ruiten veel in voorraad is, — blijkbaar meer dan van de andere ruiten, de glasruiten, want die zijn, zooals u weet, deksels duur, tusschen twee haakjes... Maar al moge ruiten dan ook al troef zijn, men behoeft zich ook heel niet te gêneren, zich een blauw serge, kamgaren of cheviot costuum te laten maken; en evenmin zal het iemand voor onfatsoenlijk worden aangerekend, als men een bont — d.i. een blauw met rood, grijs, of paars doorwerkt — costuum draagt, u weet wel van de bekendste soort stof, die men in het afgelopen seizoen veel dragen zag. Er schijnt daarvan ook nogal wat stock te zijn.

Voor jacquetten zal men nogal veel donkergrijs zien dragen, met band geboord, waarbij dan de gestreepte fantasiebroek nog altijd als de dracht geldt. Men passe echter op nooit een pantalon met omgeslagen boord bij een jacquet te dragen; dat is gewoonweg affreus. Bij colbertcostuum uit één stof zal de omgeslagen pantalon nog steeds en vogue blijven, en, eerlijk gezegd, het geeft iets pittigers aan ons figuur, deze wat kortere broek, waaruit dan de keurige, donkere sokken met zwarte lage schoenen of laarzen steken, of de met wit linnen slobkousen omkleede mahoniebruine laarzen. De vorm opgemaakt in de veel taille; geen dan vorig wijd, en pen. De tail-

overhemden betreft, ziet men veel gekleurd, effen paars, effen donkerblauw, effen beige, enz. met effen, das in de zelfde kleur. Met boorden van hetzelfde erbij; slappe vanwege den stijfselnood. Dit is in den zomer gemakkelijk en practisch, vooral voor personen met een korten hals; de onberispelijke stijve staande

boord verandert bij zooveel graden om zulke halzen in een minimum van tijd toch in een slappe liggende. Maar ook slanker personen zien hun boorden onderhevig aan de hooge temperatuur, en de slappe omliggende vorm staat heel goed, als men er eerst maar wat aan gewend is. Op dat gebied zal men heel wat gedurfs kunnen dragen. Natuurlijk moet men geen malligheden uithalen, door b.v. een pimpelpaars overhemd met dito boord en das bij een jacquet aan te trekken. Dat is nogal helder. Maar iemand die ook maar zooveel notie heeft van wat staat, zal zoo iets niet in zijn hersens krijgen. Bij het jacquet dus het witte overhemd aangeschoten, effen, of met een klein zwart figuurtje, streepje, moesje, tirelantijntje, kieuweltje. Daarbij — evenals bij avondkleding — nog altijd de staande boord met omgeslagen punten, onpractisch, maar flatteus.

In dassen heeft de mode niet veel verandering gebracht; evenals vorig jaar zullen de Fransche donkere, doorge- werkte fantasiedassen veel gedragen worden; ook de gehaakte, effen en gestreept. Wat den vorm aangaat: behalve strop- en strikmodel kon het wel eens, dat zoowaar de plastron weer op het tapijt kwam. Men doet pogingen in die richting, maar er moet heel wat gebeuren, willen deze slagen, vrees ik. Een plastron heeft nu eenmaal de armoedige vermaardheid, dat hij het niet meer al te propere linnengoed bedekken moet; en al zou men nu nog zoo'n keurig overhemd eronder hebben, men ontkomt niet aan de griezige verdenking, dat het daaronder al armoe en narigheid is wat de klok slaat. Dus ik wil maar zeggen, dat ik de plastron-das weinig hoop kan geven.

De handschoenen: nog altijd lichtkleurig; geel, wit, beige...

De schoenen: nog steeds broque model, d.i. met een met stikwerk voorzien neus, die rond den geheelen voorschijn loopt.

De hoeden: slap, groen en beige. Ook stijve, in eenigszins groote modellen.

Den wandelstokken... voorspel ik een tijdperk van bloei en glorie. Eventjes scheen het in de laatste jaren, of dit allerdiërbaars toilet-attribut eruit zou gaan, maar neen, geen kwestie van.

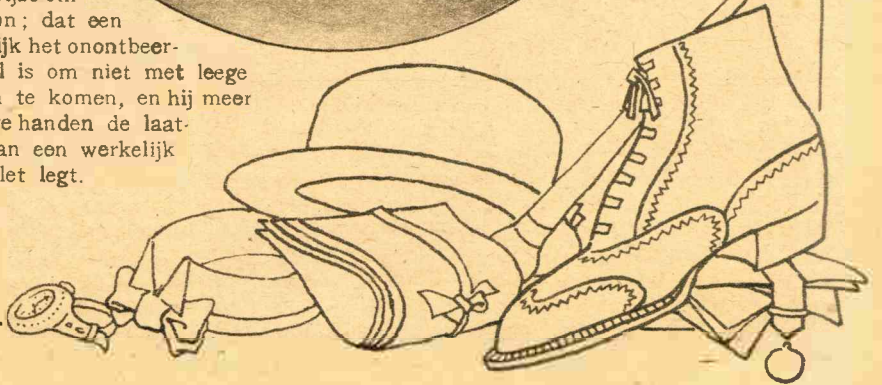
Merken bij toonaangevende we eenige seizoenen kere. Zou de stok de ledige handen innemen? weifeling is gevangen ficieren die hebaarzaamheid ven;

Wel was er aarzeling op te personen, wel verkeerden achtereen in het onzeker het winnen? Of zou zijn plaats moe- Gelukkig, de door de krijs Engelsche o: opgeheven; ben den lenden gege- die

hebben den lau- wen de overtui- ging ge- schonken, dat men met een stok op de meest gracieuze wijze om- springen kan; dat een stok eigenlijk het onontbeer- lijke middel is om niet met leeg handen aan te komen, en hij meer dan die leeg handen de laat- ste hand aan een werkelijk „smart” toilet legt.

QUATRE
EPIN-
GLES.

LOLETTE

DOOR
CISSY VAN MARXVELDT

Lolette zat op de derde traptree van onderen af, en keek peinzend door het zijraam naar buiten. Een glimpje zon kwam juist door het tulin gordijntje gluren, en Lolette knipte tevreden haar rechteroog dicht. Dan lichtte ze haar linkerpoot op, streek haar snorren glad met het gebaar van een heer, die copieus gedineerd heeft, en liep naar beneden. Lolette was een kat, een groote, wat arrogante grijze kat, met een menschenverstand, zooals Juffrouw Jeanne zei.

Beneden in de nette huiskamer zaten Juffrouw Jeanne, klein, ouwelijk menschje met zenuwachtige trekkingen over haar gezicht, en broer Piet, die nog cuder, dik en welgedaan was, met een buikje. Ze spraken over het onderwerp, dat al dagen lang, the topic of the day geweest was — het rieuwe dienstmeisje. Juffrouw Jeanne had tot nu toe haar huishouding beredderd met twee keer in de week een werkster, maar — ze werd een dagje ouder, had veel last van haar rug, klaagde over hoofdpijn, en broer Piet had daarom voorgesteld een dienstmeisje te nemen voor dag en nacht. Het resultaat van een advertentie was geweest, dat dienselfden avond om zes uur zou komen Mina Burgerman, oud 23 jaar, bekend met koken en alle huishoudelijke bezigheden, en „vrij van sterken drank”, zooals broer Piet het schertsend noemde.

„Nee, je moet er nu geen gekheid over maken,” berispte Juffrouw Jeanne. „’t Is een tref wie je tegenwoordig in huis krijgt; ik wou, dat ik haar maar eerst gezien had. Zooschriftelijk, ja, dan kun je er toch eigenlijk niets van zeggen.” — „Is het meidekamertje al in orde?” leidde Piet af. — „Ja. En keurig hoor! Ik heb een bloempotje voor ’t raam gezet.” — Toen werd er drie keer haastig aan de deur getikt. Het was Lolette, die binnen wilde, en die niet van wachten hield. Lolette had vroeger — tien jaar terug — heel gewoon poes geheeten. Maar toen Piet eens een reisje naar Brussel gemaakt had met den secretaris van het dorp, was poes herdoopt in Lolette. Juffrouw Jeanne vond het een aardigen naam, niet gemakkelijk, maar bijzonder. Doch de vrouw van den secretaris zei hardop, dat ze het een schandaal vond, en achter haar hand fluisterde ze tegen Jeanne, dat het net wat was voor een vrouw met geel haar en een zijden japon, om zoo te heeten. Nu had Jeanne nog nooit een vrouw met geel haar en een zijden japon gezien — dus kon ze ’t zoo verschrikkelijk niet vinden; maar de vrouw van den secretaris sprak in geen veertien dagen met haar man, en ging den volgende keer zelf mee naar Brussel.

Lolette bleef Lolette, en ze nam dien naam aan met de haar eigen indolente gratie.

Om zes uur 's avonds zaten Juffrouw Jeanne en Piet in de huiskamer te wachten. In de keuken hingen schoone gordijntjes, in de slaapkamer stond het bloempotje voor 't raam. Maar Mina Burgerman verscheen niet. De vrouw van den secretaris, die met haar man kwam oploopen om het meisje te inspecteren, schudde haar hoofd en zei, dat ze geen mensch meer vertrouwen kon.

„Och,” zei de secretaris, „ze heeft misschien de tram gemist.” Er sloeg een klok acht uur.

„Stil,” zei Jeanne, „daar hoor ik wat.” Allen luisterden. Toen kwam Lolette uit haar mând achter de kachel vandaan, sprong op de tafel en keek een voor een het gezelschap aan, terwijl haar snorharen haast onmerkbaar trilden.

„Hè, dat beest doet me toch altijd schrikken,” zei de vrouw van den secretaris. Toen trilden Lolette's snorharen zichtbaar — en ze draaide zich om, om dit te verbergen.

Toen de klok kwart over negen wees, de negen-uurtram al voorbijgestoomd was met snorrend gepuf, en nog geen Mina kwam, scheen Juffrouw Jeanne's kleine gezichtje in te krimpen.

„Wat zei ik je?” vroeg de vrouw van den secretaris. „Je kunt geen mensch meer vertrouwen tegenwoordig.” „Als ze nog komt,” zei de secretaris, „dan halen we haar in met gezang.”

„Ja, jij praat er maar gauw overheen,” zei zijn vrouw en ze stak haar onderkin — want die had ze — vooruit.

Piet, luidruchtig, vroeg of ze een wijngrogje zouden drinken op de gezondheid van de voortvluchtige Mina, wat de secretarismvrouw zoo lichtzinnig vond, dat ze meteen naar huis wilde. Maar Piet maakte de wijngrog al klaar, drukte op het paneel van de deur, alsof hij schelde, beval: „Mina, warm water,” en streek Lolette, die misnoegd haar kop schudde, over den rug. En Juffrouw Jeanne keek zo beneden, dat de secretarismvrouw zich toch weer neerzette, en zei: „Och, ziel, jij zit er maar mee. En nou zal je Geertje” — dat was de werkster van twee keer per week — „ook wel niet meer kunnen krijgen. 'k Heb met je te doen hoor!”

„En ik had er me zoo op verheugd,” zei Juffrouw Jeanne kinderlijk. Om elf uur gingen secretaris en vrouw weg. Toen sloot Piet de deur af, terwijl hij zei: „Als onze vasal nu nog komt, dan moet ze maar bellen. Ik sta met plezier voor haar op.”

Lolette, die net naar haar mandje wilde gaan, en dit hoor-

de, draaide zich om en knipoogde wetend tegen Piet

Den volgende middag kwam er een briefkaart van Mina, waarop ze schreef, dat ze van de fiets gevallen was, en haar rug bezeerd had. Maar dat ze binnen twee dagen hoopte te komen.

„Nou, wat heb ik je gezegd?” zei Piet.

„Je hebt niets gezegd,” zei Juffrouw Jeanne.

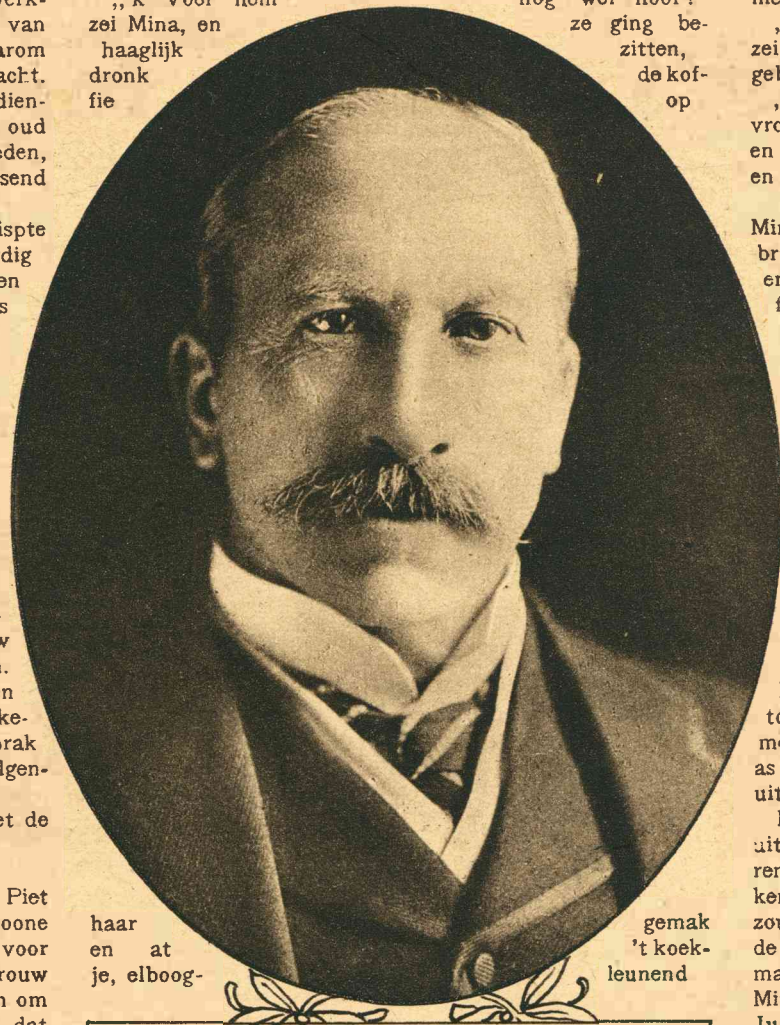
„Ik geloof het niet eerder, voordat ik haar zie,” zei de secretarismvrouw.

„Als 't nu maar een aardige, vroolijke meid is,” begon de secretaris.

„Die meisjes zijn nooit aardig en vroolijk,” berispte de secretarismvrouw, en ze keek naar — Lolette.

Mina kwam op een morgen om elf uur. Juffrouw Jeanne schonk haar direct een kopje koffie in, deed er een koekje bij en vroeg dadelijk: „Kind, hoe is 't met je rug?”

„'k Voel hem nog wel hoor!” zei Mina, en ze ging bezitten, de koffiefie

LORD MILNER,

die benoemd is tot staatssecretaris van oorlog in het Engelsche ministerie in de plaats van Lord Derby. Alfred Milner was een der weinigen in Engeland, die aan een langdurigen oorlog geloofden en die de productie van levensmiddelen zoo hoog mogelijk wenschte te zien opgevoerd.

op de tafel. Ze was groot en fors met dikke, roode wangen en zwart haar, dat brutaal hoog over een rol was gewerkt.

„Zoo, enfin, nu, 'k ben blij, dat je er bent, hoor kind. 'k Zal je eerst je kamertje even wijzen, dan kun je alvast het een en ander uitpakken.”

„'k Heb niks bij me, als wat ik anheb,” zei Mina. „Dat stuurt mijn moeder nog na.”

„Juist,” zei Juffrouw Jeanne. „Nu, kom dan maar mee naar de keuken, dan kun je op het eten letten.”

Op dat moment kwam Lolette, die in den tuin had gewandeld, binnen.

„Wat een bakbeest van een kat,” riep Mina.

„Maar ze is erg lief,” zei Juffrouw Jeanne.

Lolette, na een blik op Mina, liep de gang verder in met het air van een dame, die haar rokken bij elkaar neemt, om niet besmet te worden.

Het eten was dien dag oneetbaar. Toen Piet mopperde, zei Juffrouw Jeanne: „Och, 't kind is nog zoo vreemd. Dat wordt wel beter. Toe, eet je bord nu leeg, anders staat het zoo gek.” En Piet at zijn bord leeg, maar Lolette, na even aan haar bordje geroken te hebben, schoof dit, met een minachtenden blik in haar grijs-groene oogen een heel eind weg over den grond.

De secretarismvrouw, die natuurlijk nog dienselfden dag kwam kijken, zei: „'t Lijkt me een brutale hoor. Je mag ze wel onder den duim houden Jeanne.” En Jeanne sliep dien ganschen nacht niet, omdat ze aldoor trachtte te bedenken, hoe ze Mina onder den duim zou moeten houden.

Het stille huis van Jeanne en Piet was, na de komst van Mina, vol leven en luidruchtigheid. Als Mina de trap afliep,

trilden de vaasjes op den schoorsteenmantel, als ze de kamers deed, dan piepten de stoelen, die waren niet gewend zoo gesmeten te worden. En Mina zong, en haar stem weergalmde door 't heele huis.

Piet zei, dat hij zoo'n beetje vroolijkheid wel mocht, maar Jeanne voelde haar oorvliezen pijnlijken trillen, als die hooge stem door het huis galmde.

De vrouw van den secretaris, die op een avond kwam op looper, en door Mina al zingend werd opgedaan, knorde dadelijk tegen Jeanne: „Je moet haar dat schreeuwen afleeren. Foei, wat zijn dat voor manieren. Nee, ik zou haar anders aanpakken hoor.”

Maar Juffrouw Jeanne, smal in haar zwartzijden blousje, schudde het grijze hoofd: „Piet vindt het wel vroolijk.”

„Ja, waarom niet,” zei de secretaris.

„Dat zeg ik ook,” knikte Piet. „Wat jong is, moet leven. Daar denkt Jeanne niet meer aan. 't Is een beste brave meid hoor.”

„Ze heeft een paar kanjers van oogen in haar hoofd,” zei de secretaris, die voor den eten met een paar vrienden gebitterd had.

„Vooruit, niet op de tafel Lolette,” snauwde de secretarismvrouw. En in het eene woord Lolette legde ze haar minacnting en afschuw voor al de vrouwen, die jong waren en vroolijk, en met kanjers van oogen in het hoofd.

Mina had bezit genomen van het huis, heerschte met haar brutale schreeuwstem over Juffrouw Jeanne, giegellachte en ginnegapte tegen Piet, en verzette eigenhandig het koffiedrinken 's avonds van zes op vijf uur, omdat ze dan vroeger klaar was. En Juffrouw Jeanne, op een middag, toen Piet beerenkool gegeten had, wat hij bij haar niet lustte, en gezegd had! „Jeantje meid, je hebt het met Mina toch maar getroffen. 't Is een juweel hoor,” — op een middag nam Jeanne Lolette op haar schoot en klaagde triest en simpeltjes haar nood in Lolette's fluweelige oor.

„Als ze maar weer weg was Lolette. Als ze eerst maar weer weg was. Dan zou 't hier wel stil worden Lolette. Voor jou toch ook prettiger hè? Jij vindt het zoo ook niet plezierig wel? Als we het maar durfden zeggen Lolette — als we maareens een beetje flink waren. Maar we durven niet Lolette. En de baas zou het ook nooit goed vinden. . . .”

En Mina, in de keuken, bedacht, wat 'n fijn leven ze hier toch maar had: de Juffrouw was 'n doetje, en meneer mocht d'r wel, dat mork ze an alles, en 'n knappe jongen, as ze d'r hier wegrepen — maar ze zou de kat de deur uitwerken.

Den volgende morgen, toen Mina om kwart voor acht uit haar kamertje kwam, lag op de derde traptree van onderen af, Lolette ineengerold als een bal. Mina, nog slaapdronken, „as 't oute mensch er wat van zei, dat ze zoo laat was, zou ze 'es lekker opspelen”, slofte naar beneden. Maar vanaf de derde traptree viel ze, en kwam schreeuwend op de gangmat terecht. Toen richtte Lolette zich op, en terwijl ze naar Mina keek, lichtten haar grijsgroene oogen triomfantelijk. Juffrouw Jeanne kwam al uit de huiskamer.

„Wat is er nu aan de hand Mina?”

„Och, dat lamme beest, dat zat op de trap. En nou ben 'k van boven af gekletst. 'k Heb mijn voet gebroken geloof ik.” Maar toen Piet er ook bijkwam, stond Mina al gauw weer overeind, en hinkte pijnlijken aan zijn arm de gang op en neer.

„Je moet je vandaag maar wat in acht nemen Mina,” zei Piet. „Denk erom Jeanne, niet forceeren.”

Lolette, met een formidabelen sprong, vloog den tuin in, en bleef den heelen morgen zitten achter een paar opgestapelde bloempotten, en het was alsof ze over iets nadacht. Dien nacht waren er in Mina's kamertje vreemde geluiden, alsof zachte stappen liepen over den grond, alsof handen tikten tegen het ledikant, alsof door vele lichte voeten een dans gedanst werd. . . .

Mina lag in bed te rillen. Zoo'n oud huis, daar spookte 't natuurlijk. Maar ze bleef niet, ze bleef geen dag langer — als 't niet midden in den nacht was, en als ze op durfde staan, dan ging ze sobiet weg. Was me dat een huis. Om gek te worden van angst. Eerst was de trap vallen, je beenen breken, en nou dit. . . . Mina klappertandde den nacht door, en 't was nog vroeg 's morgens, nog geen zes uur, toen ze al uit haar kamertje kwam. Elke traptree bekeek ze eerst nauwkeurig, maar er was geen Lolette. . . .

Om tien uur zat ze al op de tram. En Juffrouw Jeanne liep door het huis met een vroolijken glans op haar gezicht en haar handen bewogen vrij en lichter. Wat kon het haar schelen, dat ze het zilveren peperstrooiertje miste uit de keuken, en drie ontbijtmesjes en twee handdoeken en een zak vol dure bloem? Toen de secretarismvrouw nog voor twaalf uur kwam oploopen, en al van verre riep: „Wat hoor ik daar net van Piet, is Mina weg?” zei ze alleen maar: „Ja.”

Maar Lolette, die op het stoepje voor het huis zat, keek om naar Juffrouw Jeanne met een schelmsch lachje onder haar lange snorren. Dan begon ze, na een blik op de zon, die boven de boomen uit kwam kijken, luidruchtig te spinnen. Wat ze anders nooit deed, omdat ze het ordinaar vond, Lolette.

De Boerenwoning in de Graafschap

door G. J. MEINEN

(met foto's van B. J. C. Hoeting te Warnsveld.)

De Achterhoeksche boerenwoning is, geloof ik, even doelmatig als een vogelnest, en ook niet minder mooi. Is de vergelijking dwaas?

Waarom zou zoo'n huis niet bij een nestje vergeleken mogen worden? De boer leeft immers ook, zoo goed als de vogel, in en van de natuur. Van alle menschen is alleen hij, die den grond bewerkt en van diens voortbrengselen bestaat, zijn oorspronkelijke roeping getrouw gebleven. Daarom is misschien het bedrijf van den landman het eenige, waarin de sterveling volkomen bevrediging van al zijn behoeften en begeerten kan vinden. De kruiden, de boomen, de insecten, de vogels, de dieren des velds en de boeren behooren bij elkaar, de heiden en weiden, de bosschen en akkers, de beken en landwegen, het vormt een harmonisch geheel.

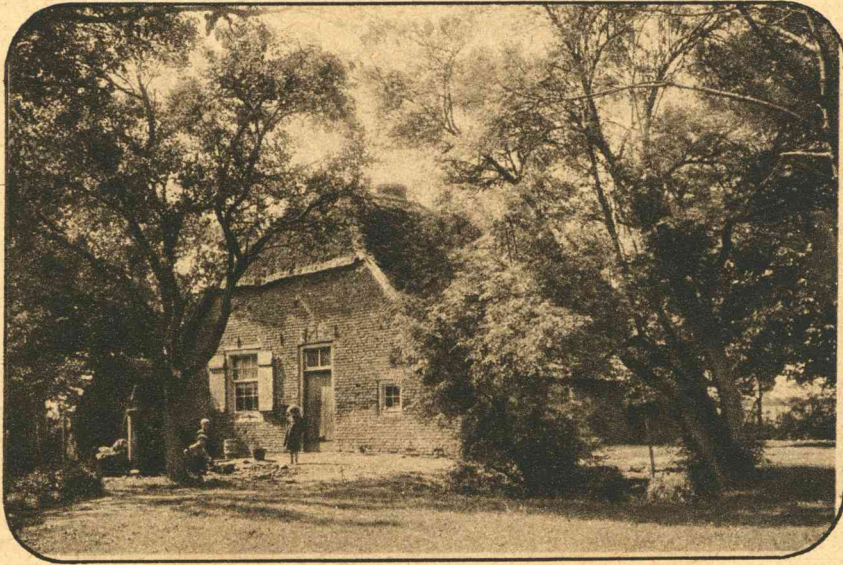
En het boerenhuis past in zijn omgeving van groen en bloemen. Zoo vaak roept een wandelaar uit: „Kijk, wat ligt die hoeve daar mooi!”

Een nachtegalennest in een braamstruik, een vinkennest in een perelaar, een eksternest hoog in het topje van een eik — de schoonheid der natuur wordt er geenszins door verminderd. Een boerenwoning aan den rand van een heideveld, den zoom van een bosch, of te midden van akkers en weilanden — de harmonie van de schepping wordt er niet door verstoord.

Maar er ligt een diepe kloof tusschen den heer van de schepping en zijn medeschepselen; terwijl de zwaluw haar nest tegenwoordig nog precies op dezelfde wijze metselt

vee kon opgesteld en de veldproducten geborgen konden worden. Men was er beschut tegen weer en wind, rustte er uit van den arbeid en nuttigde er spijs en drank.

Nog heden ten dage treft men in het oosten van Gelderland en Overijssel woningen aan, die nog bijna op dien aller-eersten trap van ontwikkeling staan. Het zijn de zoogenaamde losse huizen, waarin mensch en dier in een en dezelfde ruimte samen zijn. In een buurschap van de Gemeente Lichtenvoorde, westelijk van den grintweg, die deze plaats met Varsseveld verbindt, dicht bij 't voormalige klooster Harreveld, ligt zoo'n los huis, het eenige, dat ons in de zuidhelft van den Achterhoek bekend is. Meer naar 't noorden en in Twente zijn er veel meer; vooral in Twente. Op 't erf bespeurt men reeds een prikkelende roetlucht.

Het boerenhuis in zijn omgeving.

Geen wonder, want niet altijd heeft zoo'n woning een schoorsteen, en indien er al een is, vindt toch de rook nog gelegenheid genoeg bezijden den trechter boven 't haardvuur te ontsnappen om rustig rond te dwalen langs balken en binten en eindelijk door een reet in den gevel of de openstaande deur te ontwijken. Alle houtwerk is tenslotte glimmend zwart van 't roet geworden; waar door het natuurlijk in duurzaamheid veel heeft gewonnen. Zouden de menschen er eveneens door verduurzaamd worden? Mogelijk wel, want we hebben nog al eens gedurig oudjes aange troffen in die losse huizen. Ze passen er ook zoo goed met hun ellenlange verhalen over weer en wind, over akker en wei, over vee en mensch. 't Is wel aardig zoo'n los huis eens te bekijken. Er in wonen evenwel?

Hij, die van kinds af aan er zijn verblijf vond, wordt er aan gehecht. 't Is voor den ouden man een zware dag, als 't huis, dat al te bouwvallig is geworden, tegen den grond wordt gehaald.

De nieuwe woning, die na eenigen tijd is verzezen, bevat een afscheiding tusschen deel en keuken, tusschen dieren- en menschenverblijf. Die afscheiding heeft men, zeer practisch, verkregen door er de bedsteden te timmeren; bij enkele heeft men op die plaats den haard gebouwd. Maar het grondplan is hetzelfde gebleven.

Jaren en jaren zijn er voorbij gegaan, sedert de eerste Saksische stammen zich in de Graafschap en Twente vestigden. De meeste huizen maakten, zoo goed als de bewoners, een geschiedenis door. Toch bleef de hoofdvorm dezelfde en ook de indeeling in vertrekken had volgens een vasten regel plaats, zoodat alle Saksische hoeven een treffende overeenkomst vertoonen.

Het gaat niet, hier het boerenhuis tot in bijzonderheden te beschouwen; daartoe ontbreekt ons de ruimte en de lezer zou ook weinig hebben aan de opsomming van alle voorwerpen, welke in de keuken deels ter versiering, deels

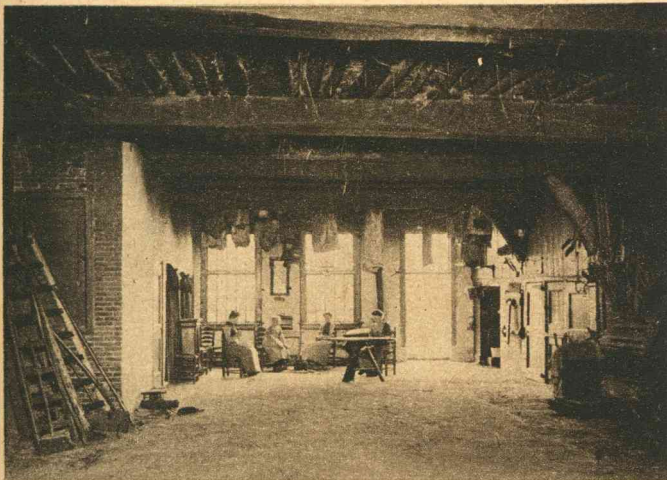
eenvoudig ter bewaring, samen gebracht zijn. Maar op den haard moeten we toch even wijzen. De haard is het voor naamste van alles wat men in de keuken vindt, de kern van 't huis. Het allermooist vertoont hij zich, als men 't hout of turf vuur nog niet in een kachel of fornuis heeft verborgen. De vlammen moeten langs de ijzeren plaat spelen en de haalketting, waaraan de waterketel hangt. En dan moet de stapel voorzien zijn met bonte tegeltjes. We vinden er tang, gripper, vuurlepel en andere werktuigen, die de boerin noodig heeft bij 't onderhouden van 't vuur. Het geheel wordt overweld door een ruime schouw, met een boezemskleedje omzoomd. Op de lijst van de schouw staan borden en enkele vaasjes met een tuiltje bevertjes of rietpluimen. Midden voor de schouw hangt het portret van de koningin of een ander schilderij. Rechts van den haard bevindt zich de brandhoek, links er van bespeurt men de deur, die naar de kamer voert. Op het muurvlak boven deze deur heeft de ingelijste letterdoek van de oudste dochter een plaats gevonden, die haar toe komt.

Nu naar de deel?

Het middengedeelte wordt ingenomen door den dorschvloer. Ter weerszijden bevinden zich de stallen voor het vee en berghokken voor gereedschappen en veevoeder. Boven de stallen ziet men de hilden, waarin hooi wordt geborgen en boven den dorschvloer de zoldering, waarop het koren wordt getast.

Neen, het gaat niet aan het geheele huis te doorzoeken en alles te noemen, wat we er aantreffen. Wat geeft het, of we al opsommen de vele zaken, die de boer noodig heeft en in zijn woning heeft samen gebracht? Het bekoorlijke van de hoeve zou er toch niet door blijken. Ja, dat bekoorlijke. Wat is het?

We gelooven, dat het bekoorlijke voortkomt uit de doelmatigheid. De voorwerpen in de boerenwoning hebben alle hun bestemming, zijn er noodig geworden in den loop der tijden. En met die voorwerpen is het aan den mensch gelukt tevens zijn schoonheidszin te bevredigen, door ze te ver ieren en bevallig te rangschikken. Zoo moest er een goed geheel ontstaan. Dan komt er nog bij, dat er onder één dak zoo veel vereenigd is; menschen, dieren, veldvruchten, gereedschappen, huisraad. De

In een „loshuis” (Twente).

als voor eeuwen, getuigt alles, wat van menschenhanden gemaakt wordt, van vooruitgang, of althans van verandering, van wijziging naar de omstandigheden. Zoo heeft ook de boerenwoning in den loop der tijden haar ontwikkeling doorgemaakt.

De oude Sakser, die zich hier ergens ten oosten van den IJssel wou vestigen, zette palen in den grond, verbond deze met balken, vlocht er rijshout tusschen, besmeerde de wanden met klei of leem, legde stroo, riet of zoden over de schuine daksparen, en zijn huis was al klaar, het was een veilige schuilplaats voor hem en de zijnen, waarin ook het

Een Saksisch huis bij Winterswijk.

boerenwoning is een wereldje in 't klein, waarin men geruimen tijd leven kan zonder de buitenwereld noodig te hebben.

Intusschen zijn er ook door de boeren bij het bouwen van hun huizen fouten begaan. De schouw werd in den jongsten tijd geweldig ingekrompen en de bedsteden werden door alkoven vervangen. En... 't is net, of de moderne tijd veel verstoren zal, dat door de historie bestaansrecht had verkregen... men wijkt te veel af van den ouden bouwtrant... Zoo zijn er nieuwe huizen opgetrokken, die niet passen in hun omgeving, die minder doelmatig zijn dan een vogelnest... en die ook verre van mooi zijn.

Het Haardvuur. (In een boerenwoning bij Zelhem).

Op de deel.

Bij den put.

Exterieur van het huis, waarin de firma P. Nieuwerkerk en Zoon gevestigd is.

EEN ZELDZAAM JUBILEUM

Met 1 Mei zal het 125 jaar geleden zijn, dat de bekende Firma P. Nieuwerkerk & Zoon voorheen van Haaren, haar zaak vestigde in het perceel Lange Voorhout 92, nog thans door haar betrokken. Onze voorouders van voor 125 jaar werden van dit feit kond gedaan, door een advertentie in de Haagsche Courant van 19 April 1793, die aldus luidde: Theodorus van Haaren confiturier Banketbakker en Desertwerker nu woonende aan de Leidse Wagen in het Voorhout in 's Haags maakt bekend, dat hij met Primo Mei aanstaande zijn winkel zal verplaatsen aan de overzijde het zevende huis van het Heere Logement, verders aan alle Heeren Dames Burgers en Ingezetenen de gunst en recomandatie verzekert van een civile en prompte bediening.

Hieruit blijkt onomstootelijk dat de zaak toen reeds bestond aan de overzijde bij de Leidsche wagens.

Dat deze zaak een zeer bijzonder cachet had, wat zij door alle jaren behouden heeft, wordt wel bewezen door het feit dat zij zich vestigde aan den overkant in het Voorhout, een buurt zooals men weet waar men alleen de deftigste heerenhuizen aantrof en tot voor enkele tientallen van jaren geen enkele winkel.

Een gevolg van deze verplaatsing was dan ook al dadelijk dat de deftige Hagenaars en de Buitenlandsche Gezantschappen van de voortbrengselen der van Haaren's een druk gebruik maakten. Niet weinig droeg daartoe bij de relatie die Van Haaren kreeg met Baron Hendrik Hop, Gezant van de Staten-Generaal bij de Oostenrijksche Nederlanden in Brussel, wat ten gevolge zou hebben dat de industrie ont-

stond van een genotmiddel, dat den naam van Den Haag door de geheele wereld bekend zou maken, meer dan zij dat reeds was.

Baron Hop geboren 27 October 1723 te Breda, een vermogend bejaard en ongehuwd heer was namelijk genootzaakt, nadat Brussel den 14den November 1792 door den Franschen generaal Dumouriez ingenomen was, zijn woning op het Groot Zavel te Brussel te verlaten en met de Oostenrijksche regeering verder trok naar Dusseldorf kreeg Hop van de Staten-Generaal een schrijven, waarin hem gelast werd naar den Haag te gaan. Hij deed zulks en gaf van zijn aankomst in Den Haag kennis in een schrijven van 27 November 1792. In de eerste helft van Juni 1793 toen de Oostenrijksche Regeering haar zetel weer in Brussel had kunnen innemen, vertrok Hop er weer heen. Hij bleef toen in Brussel, tot deze stad na den slag bij Fleurus den 10en Juli 1794 voor goed in Fransche handen viel. Een der eerste dagen van Augustus kwam Hop weer in Den Haag. Toen een en zeventig jaar oud, nam zijn ambtelijke loopbaan, die belangrijker geweest is, dan men tot nu toe vermoedde, een einde. Geen huis in Den Haag hebbende en ongehuwd zijnde betrok hij toen appartementen ten huize van Van Haaren.

Behalve dat dit feit nog voortleeft in het geheugen van ouden van dagen, die het hun bekende op schrift hebben doen stellen, wordt zijn domicilie in dat perceel, toen bewoond door Theodore van Haaren en Pieter Nieuwerkerk, bewezen door het bijelander gevoegd zijn der Biljetten van inschrijving der Vrijwillige Geldnegotiatie van 11 Juny 1795, zooals deze in het Oud Archief der Gemeente 's-Gravenhage nog aanwezig zijn.

Liefhebber van goede koffie als hij was (na zijn dood vond men in zijn boedel een koffiebrandmachine, een voorwerp dat men in dien tijd nooit bij een particulier aantreft — Staat van den Boedel in het Protocol van Notaris Heykoop No. 1808, Gemeente Archief No. 5226 —) verzocht hij aan Van Haaren nu eens voor hem een bonbon of caramel die hij in Brussel in alle soorten en vormen genoten had, te maken, waarin de koffiesmaak overheerschte. Van Haaren, een uitsteekend vakman, zette zich aan den arbeid en door

BILLET VAN INSCHRYVING.

Ik ondergetekende zal in de Vrijwillige Geldnegotiatie, by de Provinsionele Represantanten van het Volk van Holland gearreleerd den 11 Juny 1795, fourneeren de somme van 11 f. 11 s. 11 d.

welke somma ik zal betalen in eens op den 11 Juny 1795 of in de volgende termynen

Voor of op den 1 July f 11
 Voor of op den 15 Aug. f 11
 Voor of op den 15 Oct. f 11
 Voor of op den 15 Dec. f 11

Verbinde ik tot voldoening hier van mijn woord van Een.

NB. Een ieder zy bedagt dat dit Billet over vier dagen weder zal terug gehaald worden, en te zorgen hetzelfde als dan ingevuld en onderteekend is, en verzeeget gereed ligt, alles conform de Publicatie.

Hendrik Hop

Biljetten van inschrijving op de Vrijwillige Geldnegotiatie van 1795, uitgereikt aan Baron H. Hop, T. van Haaren en P. Nieuwerkerk. Deze zijn gevonden in één bundel en met een koordje bevestigd (men lette op de gaatjes waardoor dit ging) en berusten in het Gemeente Archief te 's-Gravenhage.

moeder over en huwde in 1855 met Constance Anne Alexandrine Henriette Wauters. Vele Hagenaars zullen zich deze eenvoudigen werkzaam, uiterst bekwaam vakman nog herinneren. Vooral de bijzonder fraaie „pièces montés" die hij van suiker, nougat en dergelijke grondstoffen wist te vervaardigen, met kunstsmaak en in zelden overtroffen afmetingen, zullen menigen klant van toen nog voor den geest staan.

Hierdoor kreeg de zaak van den Heer Nieuwerkerk een groote reputatie en mocht hij zich het tot een eer rekenen ons Vorstehuis onder zijn clientèle te tellen. Ook verschillende Buitenlandsche Vorsten die van den roep der firma gehoord hadden, zonden hem meermalen hunne bestellingen, vooral van Hopjes, de groote specialiteit tot op heden.

Na den dood van F. Th. Nieuwerkerk kwam de zaak onder leiding van den tegenwoordigen eigenaar Laurentius Marie Nieuwerkerk geb. 10 Augustus 1861. Deze met hoogere aspiraties vervuld, wenschte behalve de banketbakkerij en annexen, een groot bedrijf aan zijn zaak te verbinden. En zoo ontstond de fabriek van fijne fondants, bonbons en chocoladewerken, waaraan hij de beste werkrachten verbond. Hierdoor kunnen de producten uit de fabriek wedijveren met het allerbeste wat het Buitenland ons tot nog toe leverde, terwijl de prijzen aanzienlijk geringer zijn. Ook onze Koningin en Koningin-Moeder wisten de energie van Nieuwerkerk te waardeeren. H. M. de Koningin verleende hem het recht tot het voeren van haar wapen, terwijl persoonlijke bezoeken aan zijn winkel ook wel plaats vonden. Met trotsch en voldoening ziet thans de Heer Nieuwerkerk, wiens zoon C. Nieuwerkerk ook al weer in de zaak is opgenomen op de voorbijgegangene 125 jaren, en wenscht niets liever dan dat de zaak ook in de komende jaren in bloei moge toenemen, niet alleen voor hem zelf, maar ook voor de historie van 's-Gravenhage, waarvan zij met haar Hopjes een deel uitmaakt.

D. S. v. ZUIDEN.

Gedeelte uit de 's-Gravenhaagsche Courant van 19 April 1793 waarin de annonce van Theodorus van Haaren.

in de juiste verhouding koffie te condenseeren en te vermengen met kokende suiker en versche room, kwam er een mengsel uit de pan, dat afgekoeld en in kubusjes gesneden de verlangde bonbon moest wezen. Hop was met het fabrikaat zeer ingenomen, kocht er veel van en schonk ze weg. Na zijn dood op 30 April 1808, hij woonde niet meer bij Van Haaren, maar had in de sinds 1802 opgerichte Nieuwe of Littéraire Sociëteit, de Witte, op het Plein, zijn intrek genomen, vond men in den reeds genoemden staat van den boedel een schuld aan Van Haaren ten bedrage van 8 gulden 14 stuiver.

De vervaardiging van deze bonbons bleef steeds en is nog een specialiteit van de firma en te verwonderen behoeft het niet, dat deze koffiebonbons al vroeg na haar vervaardiging den naam van Hopjes kregen.

Het spreekt wel haast van zelf, dat een artikel als de Hopjes spoedig werd nagemaakt. Maar ten slotte is het tot op heden niemand gelukt, de echte Haagsche Hopjes der Firma Nieuwerkerk na te bootsen.

Integendeel is gebleken, dat hoe grootter en ernstiger die pogingen werden gedaan de omzet en roem van Nieuwerkerk's Hopjes hoe langer hoe grootter werd.

Dat hiervoor behalve een goed recept en goede ingrediënten ook energie noodig was spreekt van zelf. En hieraan heeft het de verschillende opvolgers van Theodore van Haaren niet ontbroken. En toch was diens eerste opvolger niet een banketbakker van jongs af.

Petrus Nieuwerkerk gedoopt 10 September 1759 huwde den 21en Februari 1802 met de dochter Hendrika van Theodore van Haaren, en was voor dien tijd zadelmaker. Met haar medewerking, zooals in de banketbakkerij de vrouw veelal de vooruitstrevende en krachtige werkster in de zaak is, werd de zaak uitgebreid. Petrus Nieuwerkerk stierf reeds 13 Februari 1819. Hoewel nog jong kwam diens zoon François Theodore Nieuwerkerk, gehuwd met Maria Graaf den 20en April 1825 in de zaak. Hun zoon Petrus Hendrikus Martinus N. geb. 17 April 1826 nam in 1853 de zaak van zijne

wijl persoonlijke bezoeken aan zijn winkel ook wel plaats vonden. Met trotsch en voldoening ziet thans de Heer Nieuwerkerk, wiens zoon C. Nieuwerkerk ook al weer in de zaak is opgenomen op de voorbijgegangene 125 jaren, en wenscht niets liever dan dat de zaak ook in de komende jaren in bloei moge toenemen, niet alleen voor hem zelf, maar ook voor de historie van 's-Gravenhage, waarvan zij met haar Hopjes een deel uitmaakt.

D. S. v. ZUIDEN.

BILLET VAN INSCHRYVING.

Ik ondergetekende zal in de Vrijwillige Geldnegotiatie, by de Provinsionele Represantanten van het Volk van Holland gearreleerd den 11 Juny 1795, fourneeren de somme van 11 f. 11 s. 11 d.

welke somma ik zal betalen in eens op den 11 Juny 1795 of in de volgende termynen

Voor of op den 1 July f 11
 Voor of op den 15 Aug. f 11
 Voor of op den 15 Oct. f 11
 Voor of op den 15 Dec. f 11

Verbinde ik tot voldoening hier van mijn woord van Een.

NB. Een ieder zy bedagt dat dit Billet over vier dagen weder zal terug gehaald worden, en te zorgen hetzelfde als dan ingevuld en onderteekend is, en verzeeget gereed ligt, alles conform de Publicatie.

P. van Haaren

Biljet van inschrijving op de Vrijwillige Geldnegotiatie.

BILLET VAN INSCHRYVING.

Ik ondergetekende zal in de Vrijwillige Geldnegotiatie, by de Provinsionele Represantanten van het Volk van Holland gearreleerd den 11 Juny 1795, fourneeren de somme van 11 f. 11 s. 11 d.

welke somma ik zal betalen in eens op den 11 Juny 1795 of in de volgende termynen

Voor of op den 1 July f 11
 Voor of op den 15 Aug. f 11
 Voor of op den 15 Oct. f 11
 Voor of op den 15 Dec. f 11

Verbinde ik tot voldoening hier van mijn woord van Een.

NB. Een ieder zy bedagt dat dit Billet over vier dagen weder zal terug gehaald worden, en te zorgen hetzelfde als dan ingevuld en onderteekend is, en verzeeget gereed ligt, alles conform de Publicatie.

P. Nieuwerkerk

Biljet van inschrijving op de Vrijwillige Geldnegotiatie.